Контрольный экземпляр

СИЙЛЕ ХИЙЛАА КПСС!

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ★ ШИНАРА, 25 ФЕВРАЛЬ, 1986 ШУ. ★ № 24 (7215). ★ Мах 3 кеп.

ТАХАН МОСКВЕ, СЪЕЗДИЙ КРЕМЛЕВСКИ ДВОРЕЦЕ БОЛХ БЕ ЙОЛАЛУ СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ XXVII СЪЕЗД

ДЕРРИГА А САГА ДУХЬА

Тахан Москве съездий Кремлевски Двореце ший болх дIаболабу Советски Союза Коммунистически парте XXVII съездо. Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхоша, вай сийлахь-йоккхача Даьхен берригача наха а санна, шоаш лерхIараш шоай гIулакхаши партеи дерригача халкъен вахаре цу доккхача хIаманна хетаду. Шоаш парте гIулакх чIоаггIа лоархIаш цунна мутIахьен хилар, цун чурен арахьарен политика хьинаре хьаллоацаш хилар дIахьокха лаьрхIад цар къахьегаме доахача кердача толамашца. Съездо болх беча деношка овсарегIа къахьега — ишта я цар девиз. Заводашкарен фабрикашкарен, мехкдаьтта промыслашкара а гIирсаш хьалдеш латтача моттигашкара а хоамаш ух тIехдика къахьегама толамаш доахаш хиларах.

Масала, «Терек» яхача производственни мебельни дахчах хIамаш еча объединене № 2 йолча цеха коллективо хIанзле а рапорт деннад укх шера шин бетта план кхоачашьярах. Квартальни план а ханал хьалха чакхъяккхар духьа кхоачамаш лохаш ба цеха коммунисташ. Лакхача боараме къахьегаш йоалл тахан СССР 50 шу дизара цIерагIча Грозненски химически завода № 17-18 йолча цеха коллектив а. Шийна билла хиина мул толаме чакхбаьккхаб цо — КПСС съезд хьаелла ди хьатIаотташ планал совгIа даьккхад 50 тонн ацетони дукха хIама ца эшаш иззал феноли. Хьалха латтарел тIехьа ца биса гIерташ къахьег «Электроинструмент» завода, «Дружба» яхача картонажни фабрика, Ачхой-Мартановски района «Лермонтовскийн» Назрановски района «40 лет Октября» яхачеи совхозий, республикерча дуккхача кхыча предприятейн боахамийн болхлоша.

Эггара хьалха белгалдаккха деза коммунистий хьинар чIоаггIа айденна хилар. Редакцега ухача письмош тIа дувцачох, царех дукха а дукхагIа бараш къаьстта чIоагIа уйла йолаш ба съездо болх бу деноош хьинареча къахьегамца белгалдаха, «къахьегама дисциплинаген хьинарген диллача массанел а хьалха хила» яха ленински васкет тешшаме кхоачашде. Юкъарча гIулакха дIател цар шоай знанеши опыти, из шоай дега эшаш дола нравственни хIама а вахара боарам а лоархIаш. Вай де а доагIаш доккхал ду яхье хьалхалаттарий сийлахьча цIерех — вай республика партийни организацена хьалхара бахача КПСС XXVII съезда делегатех хьажкIаш лелаеча звеной звеньевойх Б. Кодзоевх, «Мединструмент» яхача завода токарий-револьверщикий комплексни бригада бригадирах Г. Кириченкох, «Старогрознефть» НГДУ операторах В. Ткачевайх, СССР 50 шу дизара цIерагIча Грозненски химически завода лаборантках З. Магомадовайх, дуккхача кхыча производства хьалхалаттарех а новаторех а. ДикагIбарашта карагIдаьннараш дебадар, цар опыт массанега а дIакхачийтар — тахан керттера декхар.

Укх деношка маьхера инициатива кхайкаьй Социалистически Къахьегама Турпала, СССР Пачхахьалкхен преме лауреата гIишлонхой бригадира Хаджиев Шамсудина. Цо предложени еннай парте съезда хетаяьча къахьегама вахте «ХIара дийнахьа — шн норма» яхаш девиз а йолаш къахьега, аьнна. Яхьага гIоллара ший партнераш хьалхалаттача бригадира тIахьйийхаб: хьадувла, цIаькха а кхы цIаькха а дустаргда вай воай кхоачамаш, воай коллективашка дувцаргда вай, дагадовргда вай пайда дукхагIа лургболаш уж оарцагIа дикагIа миштa доахаргда, гIирсаш дикагIа, сихагIа, кхомегIа хьал мишта дергда. ХIаьта уж цхьа моллагIдола дешаш дац. Ер шу хьадоладелча денз хьадоагIача бригада къахьегама хьокхамашка хьежача гуш да из. ЛоархIаме да, бригадиро шийгара гойтача дикача гIулакхаша, цун тешамеча къахьегамо, болхлой шийна тIехьабаха цунна харо коллектива толамашта дуккхача даькъе гIо делга теркалдар.

Бакъ да а да из, коммунисто шийгара гойтача масала дукха мах ба. Цо болх мишта бу а из мишта вах а, ший декхараш цо мишта кхоачашду, къамаьлашкарен оамалашкарен цук инициативен кхетами миштаб теркалдарга хьежжа хул коллективера хьал. Юххьанцарча партийни организацей декхар да мекъалцен хIама теркал ца деш хиларцен къовсам лоаттабар, коммунистий хьинаре позици чIоагIъяра йоакхо елга. Кердадар хьаллоацаш, корта бола гIулакхаш доахкаш, вIаши доагIар дизза дIахьа дехаш хилар, къахьегамах бухсоццаш хьахулачоа безам тIабодаш хилар — партийцех доахкаш хила дезаш дола гIулакхаш.

Партийни съезда баха ма боагIара накъабоагIилга сийлахьа гIулакх а хинка дIаэттадар коммунистий меттел, яхь мел лелаерий а. Цо йиш хилийтар республикага мехка партийни форумга экономически, социальни, культурни дегIайоалаеча белгалара толамаш а даьха кхачийта. Масала, Нохч-ГIалгIайчен мехкдаьттахоша пхе шера планал совгIа мехка деннад цхьа миллион тоннал тIех мехкдаьттен 500 кубометрал тIех гази. Лаьттан ченаш тохкараша Iалашдаьд углеводородни бийдала запасаш алсамъяхара заданеш кхоачашъелга.

XI-ча пятилетке республика экономически социальни вахар дIахо дегIадоаладеча дикка дакъа лаьцад гIишлошъеча организацеша. Халкъа боахамга дIаяхийтай ши миллиард сом совгIа алхха пачхахьалкхен капитальни вложенеш. Пхе шера планал совгIа хьалдаьд 58 эзар квадратни метр чуIе моттиг йола цIеноош, дуккха берий бешамаши яслеши, унахцIено лораю учрежденеш.

Производстверча хьалхалаттараштa, новаторанта карагIдийнна хIамаш, цар опытах тIехьадисача боахамашкен районашкен шерра пайда эцар бахьан долаш республике дикка алсамагIа доах ялат, дулх, шура. Хьайбай продуктивность къаьстта лакхъяьй Назрановски районе. Темпаш тIа-тIа дукхагIа лакхъеш леладу хьайбаш Шалински кхычен районашка.

Съезда сийна къахьегама вахте этта фермай болхлой продукци дукхагIа яха а из яккхарга дIадодар цу цхьан ханна лохде а лаьрхIа ба. Цу гIулакха хьинаре организатораш ба коммунисташ. Шоай хьаьналча къахьегамца хьахьокх цар Кхачан программа кхоачашъяр духьа бокъонца къовсам мишта лоаттабе беза. Масала, боахама дикача дас санна хIаман хьурмат деш ше хилар хьахьокх «Шелковский» госплемзавода воккхагIволча жаIуно Социалистически Къахьегама Турпала коммуниста Эсмухамбетов Наурде. Цхьаккха шу хиннадац цун бригадо ший хьокхамаш тоа ца деш. Иштта толаме болх бу Наурски района Ленина цIерагIча колхоза воккхагIволча жаIун Социалистически Къахьегама Турпала коммуниста Хамидов Элмарзий бригадо а. Цун къахьегамах хьахулараш шозза хIана дац аьнна лакхагIа да республикерча юккъерчарел.

Вахаро дог тешаду: хьокхамаш лакхагIа ме хул, чIоагIагIа къахьегилга дIадех хIара керда боаккхача гIано. ДIахоахара хадданза леха деза пайда эцанза диса кхоачамаш. ХIаьта тIехьабусарий а хьалхалаттарий а уж долаш да. XII-ча пятилеткана гIулакх де уж оттадар — дIахьалхашкахьа керда гIа баккхар. Колхозийн совхозийн партийни комитетий декхар — лаьттай хьувкъамн, фермай продуктивности лакхъяра наькъагIа дIахоахар, интенсивни методаш лелаяр.

Тахан хьаеллача парте съездо вIашкатохаргда парте документаш, дерригача халкъо дувцарах хьахиннараш, кIоарга анализ ергъя вайна карагIдаьннарий, белгалбергба советски общество социально-экономически духовнии дегIайоагIилга сихдара тIаберзабаь никъ. Цо дIадехаргда социально-экономически культурнии гIирс хьалбара деча партийни кулгала стили методаши цIенхаштта эргайоахилга, керда наькъаш лехилга, къаенна шаблонаши стереотипаши дIайоахилга, сага фактора — дерригача хувцамий хоадамболлаш йолча фактора хьинар ма могга айделга. Съездал хьалхара КПСС документаш дувцара леламо хьахьокх, вай республика коммунисташа, берригача къахьегамхоша, берригача советски наха а санна, из дика кхетадеш хилар. Ленински наказагара хьадоагIаш да уж: лаьрхIар ловр а хинна дусаргдоацаш, бокъонца реальность а хинна дIаоттадар духьа практичности деловитости, инициатива а дисциплина а, энтузиазмин къахьегама деналн эш. Парте моллагIа планаш кхоачашъе лаьрхIа ба нах, хIана аьлча, вахаро дог тешадаьд цар парте мел деш дола хIама бухсоццача кхаьчача саган сага духьеи деш хиларах.

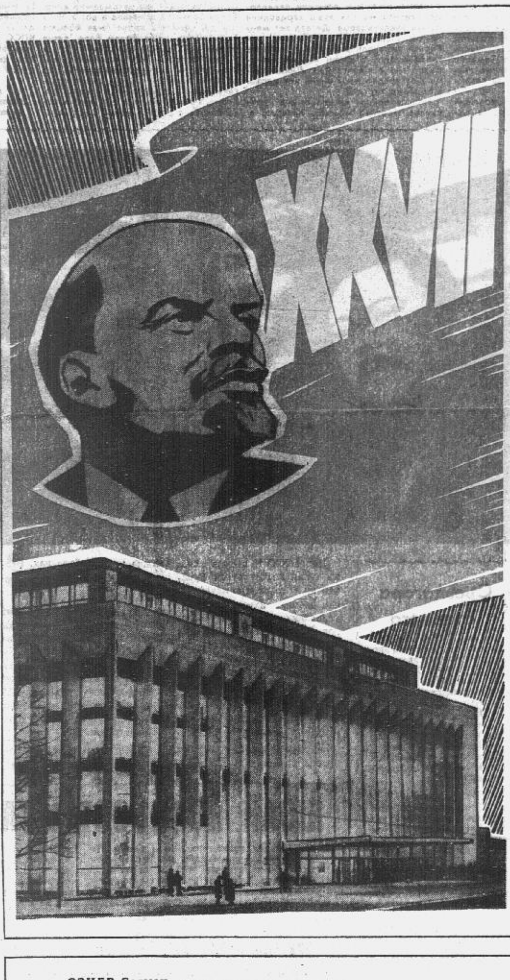

ОЗИЕВ Салман

Партега

Хьа хьалхленца,
сийлахь парти,
Халкъаш гIоза
дегIадоагIа,
Балха мул совбаккха
гIерташ
Мел волчун кайоалаш
йоагIа

Хьа хьехамца
массанена
Сийрда кхоане
гучаювл.
Цу кхоаненца
хIаранена
Хьинар, хьаькъал
сов а дувл.

Къахьегамхой иразе
вахар
ХIара денна
сийрда хул,
Кхоачашду цар парте
яхар,
Коммунизме цар
никъ булл.

ПАРТЕ СЪЕЗДА — ТХА СОВГIАТАШ!

ПАРТЕ съезда Нохч-ГIалгIай шурий промышленноста производственни объединене коллективо хоза хеташ рапорт лу укх шера шин бетта план кхоачашъярах. Бутт чакхбалалехьа кхы тIа а арахецаргъя 135 эзар сома маьха продукци.

Съездал хьалхарча вахте къаьстта дика къахьегаш хиларца белгалъяьлар Бакаев керте латта Грозненски шурий комбинати Таштаев директор вола даьттеи нахчеи арахеца заводи.

Из толам баккха таро хиннай Iилма - технически прогресс сихъярах, къахьегам бригадни хьисапе вIаштIехьбаккхарах.

Духхьал укх шера къахьегама овсарле лакхъяра чотагIа тIакхийттай 28 процент продукци.

Коммунистий форума сийна яьржача яхье геттара дика толамаш даьхад Бузуртанов Бек-Хан, Семиненко Валентина, Доценко Елена керте латтача бригадаша. Цар массарел а хьалха кхоачашйир шин бетта план. ХIаьта хIана цу коллективаша болх бу март бетта тIехьарча деной чотагIа.

Цхьаккха шеко яц мехка Кхачан программа кхоачашъеча кхы а доккхагIа дакъа юкъедихьа шийтталагIча пятилетка хьалхара шу оаха чакхдоаккхаргхиларах.

Е. РОЖИН,
Нохч - ГIалгIай шурий промышленноста объединене керттера инженер.

●

ЕР ШУ доладелча денз соахкарчул 500 килограмм дукхагIа шура дIалу тха совхозо пачхахьалкхенна хIара дийнахьа. Цу гIулакхо йиш хилийтай шин бетта планагIа йоагIа 101 тонн шура 20 феврале дIаяла. Цул тIехьагIа ши ди даьлча дулх дIадалара квартала план кхоачашъе карагIдаьлар.

Из толам боаккхача къаьстта хьинаре дакъа лаьцар доярнаша: Точиева Мадинас, Сурхоева ХIажара, Алиева Умас, Лорсанова Айзана, Картоева Субара. ХIанз дийнахьен буси 10—12 килограмм шура йоаккх цар хIара кхоабача Iаттагара. ХIара Iасилга дийнахьен буси 670 — 700 грамм дулх тIакхетийт Джабраилова Залвас, Булгучева Нинас, Картоева Дашас.

Иштта болх бе дага ба тха хьайбаш леладераш дIахо йодача хана а.

Х. ТОЧИЕВ,
Назрановски района «Экажевский» совхоза партийни организаце секретарь.

●

СЪЕЗДА сийна яьржача яхье бокхха толам баьккхаб Грозненски района «Майская» яхача коа тIара оалхазараш леладеча фабрика болхлоша. Укх шера хьалхарча квартала планагIа дохка доагIар 300 центнер долаш 25 февраль хьатIаотташ 310 центнер дулх дехкад цар, хIаьта фуаш — 1702 эзар. шин бетта планагIа дIадала доагIараш 1267 эзар фуъ долаш.

Эггара дикагIа къахьийгад № 3 йолча Адерсаев Висхана кулгалдеча бригадо. Укхаза къаьстта белгалбаьннаб котамашка хьожаш бола Дементьева Прасковья, Маргина Нина, слесараш-оператораш Казакин Анатолий а Кузнецов Андрей а.

КПСС XXVII съездо болх беча деношка кхы тIа хьинар айденна къахьегаш я птицефабрика коллектив.

С. САДУЛАЕВ,
«Майская» яхача птицефабрика директор.

ДIАДАХАЧА шера тхоай ферме гIолла юкъера лаьрхIача оаха хIара кхоабача Iаттагара 3262 килограмм дикагIча сортах йола шура яьккхар.

Йиш йий-те кхы а дукхагIа шура яккха? Иштта шура яккха йиш хилар хьахьокх КПСС XXVII-ча съездо болх беча деношка къахьегама вахте эттача цу фермa доярнаштеи скотникаштеи юкъе яьржача социалистически яхьо. КПСС XXVII съезд хьаелла ди хьатIаотташ кхоачашдергдолаш тIайийца декхараш дикка тIехкхоачашдаьд.

ХIанз 4 процент хьоанал йола шура планал тIех дIачулуш да тхо.

Январь бетта юкъера лаьрхIача хIара кхоабача Iаттагара 231 килограмм шура яьккхай — из дIадахача шера январь беттаца нийсдича 12 килограмм дукхагIа я. Февраль беттара хьокхамаш а соахкарча февралаца нийсдича лакхагIа да.

Хьалха а санна яхье хьалхле лелаеш я дикагIйола доярка Калинина Лидия Фроловна.

Ди денгара ме доал шура дукхагIа йоаккх доярнаша Слюсарева Пелагеяс, Хаджиева Аймане, Исаева Хузената, кхычар. Чукхоабача къонача доаханна планал совгIа дулх тIакхетийта карагIдоал скотника Амерханзаев Ражаба. Ца дойташ дерригa Iаьсий хьалкхеду уж леладеш болча УмаровгIар Хозманен Хажен.

КПСС XXVII съездо болх беча деношка къахьегама вахта дIахьош ба совхоза хьайбаш леладераш. Продукци дукхагIа арахецаш, из дикагIа хулийташ, цунга дIадодар лохдеш хьинаре къахьег цар.

Н. СИЛЬЧЕНКО,
«Советская Россия» яхача наурски совхоза йоккхагIйола зоотехник.

●

ПАРТЕ XXVII съезда накъаенай тха треста коллектив: шин бетта план 23 феврале кхоачашъяьй. Бутт чакхбалалехьа 18 эзар сома маьха балхаш дергда треста коллективо кхы тIа а.

Дика къахьегаш хиларца белгалъяьнна я Х. Умаева, У. Межидова, А. Шадиева кулгалду Гудермесски, Шалински, Сунженски районашка балхаш деш йола спецСМУ-ш.

Массаза а дийнахьара нормаш 120 — 130 процент кхоачашъю коммунисташа, изолировщика, тIемеи къахьегамеи ветерана В. Нефедова, газоэлектросварщикаша Е. Виноградова, П. Лавренева, кхыбараша.

Ерригача тресте укх шера къахьегама овсарле планагIа йоагIачул совгIа 1,8 процент лакхъеннай.

Х. ЭКАЖЕВ,
«Чечингазстрой» треста управляющи.

●

СЪЕЗДА хьалхарча яхьа яьча итогех кхоалагIа моттиг а хьожаеш КПСС обкома, НГIАССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ ЦК Сийлен диплом а луш, республиканси сийлен Улга тIа яьккхай тха колхоз.

Шу доладеннача денз геттара дика къахьегаш хьабоагIа тха доярнаш Д. Сагиева, Ф. Мадаробва, А. Акуева, Н. Бутенко, А. Мизанова.

Кхачан программа кхоачашъеча партен правительстваи увттаду декхараш кхоачашдара тIехьа тIайоагIача хана кхы а хьинарегIа къахьегаргда тха колхозхоша.

Р. КРЫЛЕВСКАЯ,
Сунженски района XX партсъезда цIерагIча колхоза председатель.

КПСС Центральни Комитете, СССР Министрий Совете, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК

1986 шера 15 феврале хьалха латтача дуккхача предприятейн организацейн инициативагIа мехка хилар КПСС XXVII съезда хетадаь Ерригсоюзни коммунистически субботник. Цунах хилар мохк социально - экономически дегIаахар сихдара йола парте планаш дерригача халкъо могаеш а къахьегамхойма могга КПСС XXVII съезда сийленца накъабаха гIерташ а хилара дола къаьгта тешал.

Субботника юкъе дакъа лаьцар шоай балхаш деча моттигашка — промышленносте, юрта боахаме, транспорте, гIишлош еча, халкъа боахама кхыча участкашка, — хIаьта иштта городаши нах баха моттигаши тоаеча къахьийгача 153 миллион саго. Лакха овсарле йолаш къахьегарца лоархIаме дакъа юкъедихьар субботнике дакъа лоацаш хиннараша тIайийдаь съезда хьалхара декхараш, шийтталагIча пятилетка хьалхарча шера заданеш кхоачашъечеи тIех кхоачашъечеи.

1338 миллион сома маьха я цу дийнахьа арахийца духхьала промышленни продукци. Дуккхача къахьегама коллективашка массаза шоаш болх беча деношкачул дукхагIа арахийцай продукци. Боккхача боараме арахийцай из кхоьча бийдалах, материалех, доагораца. Къаьстта теркам тIаахийтаб наха чIоаггIа хоатташ йола изделеш планал совгIа хьаяра.

Цу дийнахьа хьийгача къих шоашта доагIаш хинна 200 миллион гаргга сом шийтталагIча пятилетка фонде дIачудениад субботнике дакъа лаьцараша.

КПСС Центральни Комитето, СССР Министрий Совето, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК дег тIара баркал сал болхлошта, колхозхошта, инженерно - технически болхалошта гIулакхерча наха, кагирхошта КПСС XXVII съезда хетадаьча Ерригсоюзни коммунистически субботнике цар хьинаре дакъа лацарагIа. Субботнике болх баь даьккха ахча, къахьегамхошта цу даькъе бакъахьа хетараш теркал а даь, дIадохийтаргда юрташка, районашка, городашка унахцIено лораярен, деша даха йоацача берийн учреждениеш хьалъярга а йолаш ярaш тоаярга а.

XXVII ПАРТЕ ХЬАЛХЛЕНЦА

Дош лу съезда делегата

Вай вахара закон

НАЗРАНОВСКИ района боахамашта юкъе дикагІчерех я аз болх беш йола «40 лет Октября» яха совхоз. ХІара шера хІана яц аьнне тІехкхоачашъю цо юртбоахама продукци яккхаре а из печчахьалкхенга йоххара а планаши социалистически декхараши.

Керттерча дакъе совхоза йоккхе коллектив цу толамашка югар партийни организаци я. Цо дІадех хІара коммунистагара инициатива йолаш къахьегар, халеи чоалханеи йолча балха моттиге бехктоккам шийна дІатІаэца денал хилар, кердагІдари дикагІдари производствана майрра юкъедоаладар. Цох тийша да производства интенсификаци яр, Іилматехнически прогресс сихъяр, парте социальни программа халкъа вахарца ювзар. Кхачан программа йизза кхоачашъяр.

Доккхал деш йоах аз совхоза кхашка болх беш болча коммунистий Евкуров Лаханеи Кодзоев Асхьабеи цІераш. Уж шаккхе а отделеней бригадираш ба. Шоай болх, шоашта уллув къахьегаш болча наьха хьашташ дика довз царна. Бизза пайда эца хов юртбоахама техниках. Уж санна хьаьнала къахьегамхой кІезига бац совхозе .Царех ба доаркаш Балхаева Дуги, Долгиева Зайнап, Дзаурова Маднат. ДагаягІац сона цар шоай болх мела бита ха. Іемабац уж атта дар а лехаш, халонашта юстарбувла.

Аз кулгалдеча хьажкІаш лелаеча звенос соахка хІара гектара тІара 113,9 центнер хьажкІаш чуийцар. Кхо саг ва тхо 200 гектар йола хьажкІий кха леладеш. Соца болх беш ба С. Яндиеви М. Гадиеви. Уж кагий нах ба. Бакъда ахархочун говзал, агротехнически балхаш ІаІаьмате дика хов царна.

Каст – каста района кхыдолча боахамашка, лоаллаха ухкача республикашка хул со. Вахачара дьсса кулгаш а эгадеш цІавагІац. ДикагІйола опыт хьаэц. Боккха пайда баьлар сона Къулбаседа - ХІирийчен Пригородни района Ленина цІерагІча колхозе болх беш волча Социалистически Къахьегама Турпала Алагов Темарбе балха опыт йовзарах. Со санна звеньевой ва из. Оаха-м тхоайла социалистически яхь а лелаю.

Социалистически яхь — толамий хьаст. Цо новкъостал ду эррига резерваш оарцагІъяхе, производства эффективность лакхъе, халкъа рузкъа дебаде. Цхьабакъда, нийслу яхь йоацараш а. Мишта кхетаде деза — никъ мара боацаш улла хьажкІий ши кха тейп - тайпарча хьале хилар. Цхьаннахьа цхьан гІадам тІа шиъкхръ хьажкІа йоалл, шоллагІча кхаьнне тІа цаІ а ялац. Цхьа кха дошув мо цІена де, вож йоархІо къайладаьккхад.

Цхьабола механизатораш бІаьстан юххе трактор Іо а кхесса, договорах ух. ДІаболхачерна юкъе дукхагІбараш кагий нах хул. Ялх-ворхІ бутт боаккх цар цІенах ца кхеташ. Из бахьан долаш хийла къона дезал беха моттигаш я. Цхьаболча даьша школера хьа а доахаш, бераш а ихуал шоашца. Вайна массанена а Іаткъаш дола зулам да из. Договорах хинна бераши кагий нахи шоай оамал йолаш хул, закона могадеш доаца хІамаш ду цар. Боккха хилча шоай граждански декхараш диц а далийте, бокъонца бола «шабашникаш» хул церех.

Юртарча партийни организаце, хІара коммунисто лира къовсам лоаттабе беза мехкарий удабарца, урдош дахарца, пхьенаши довнаши леладарца, гаргара ма ей яхаш херцволчун оагІув хьаллувцарца. Дегаза хет менна саг бІаргавайча. Цхьабакъда, маларахи алкоголизмахи дов соцамаш телха а деш, бІаргаш къаьрзе лелараш хІанз а кІезига бац. Дийца-дийца дицлургдар из-м аьнна хет царна. Цох хІама хургдац.

Нийслу вайна юкъе аттача рузкъанна тІадолха наькъаш лехараш а. Базар еш, кхааш ийдеш, социалистически доалахьан тІакхувдаш, тикашка, складашка, таксопаркашка, нийсагІа аьлча «хІамилг» йоакххача, дІатарбала гІерташ, шоашта йІайха хилча наха шийла хиннай аьнна сагота боацаш бах уж. ВІалла а дицлац сона цхьа сурт. Москве ВДНХ а хинна поездаца цІавоагІар со. Соца цхьан купе нийсбелар вайнаьха кхалнах. Цар дуацача къамаьлах хайра сона уж базара баха боагІилга. Шортта дифицитни товараш дахьар цар. Юхадохке аьнна ийцача барзкъашта тІера маьхаш тІадола каьхаташ Іо а доахаш, шоашта хургбола пайда дагарбеш хьувзар уж. Дегаза сурт дар из.

Цу тайпарча наха цхьа чо тара бац совхозе хьаьнала къахьегаш боахкараш. Сона хетачох, цар дезала бюджет гІаьхха баха кхоачам болаш я. Цул совгІа, обществана эшшача метте къахьега иреэ а ма дий цар. Сайх а сай дезалах а эргда аз.

Соахка совхозе баьча балхах даькхача алапел совгІа, хьажкІаш чуэцача толаме къахьегарах, рекордни хьувкъам баккхарах доккха совгІат дир сона пачча хьалкхено — мах боацаш «Москвич» яха автомашина елар. Балха боахк са цІеннана а воІ а. ЧуІе цІе да, цамогаш хилча мах боацаш больница я, деша безам бале, деша бокъо а я. Кхы фу эш сага?

Цхьаболчарна цох кхоачам хетац. ВІаштІардаь гІирсаш, дагадеххача хана хувцаш машинаш, цІа дизза хрусталь, куца хьалъоттадаь книжкаш эш царна. Геттара новкъа хул модии пахашкашта тІакхувш кагий нахи мехкарийн хилча. Цу гІулакха бехке дай-ноаной ба аьнна хет сона. Шоай дезал ІаІаьмате боча лелабу цар. Дицденнад-те царна «дукха маьлхе иллар чахка бесаза доал» яха халкъа кица. Къахьегам безаш, ший кулгашца хьадаьчун хам бе ховш хьалкхеве веза дезалхо. Парте кхайкаьча юкъерчеи профессиональнии школа реформа керттера уйла а из я.

КЪАХЬЕГАРО, Даьхен рузкъа дебадаро сийленга вуг саг. Цудухьа дукха еза сона сай ахархочун професси. Наха эггара чІоагІагІа эшачерех я из. Советий Іаьдал даьнача хьалхарча шерашка, городашка моцал хиннача хана, юрташка бахача наха «цІе обозаш» кийчъеш хиннай. Цу тайпара гулдаьча ялато дукха нах Іоажалах баьхаб. Иштта хиннад тІом болча хана а. ХІанз, иреза, цхьаннахьа а моцал яц. ХІаьта а сай звенос цхьайтталагІча пятилетке паччахьалкхенна дІачуенна 8304 тонн фуалъяьха хьажкІаш КПСС XXVII съезда сийна кийчъяь «цІе обоз» лоархІ аз.

ДІадийца варгвоацаш дукха дика хІамаш нийсденнад са вахаре. Къахьегама никъ дІаболабеннача шерашка парте мугІарашка дІаийцав, паччахьалкхено доккхий совгІаташ тийннад, Нохч - ГІалгІай АССР Лаккхенехьарча Совета депутаталла а Нохч-ГІалгІай обкома бюро членалла а хержав со. Ялхазза Москве ВДНХ дакъа лоацаш хиннав. Цхьабакъда, КПСС XXVII съезда делегат а харжар эггара лоархІамегІа хет сона. Кхы фу хургда коммуниста вахарца цунца нийсдаь дІаоттаде?!

Б. КОДЗОЕВ.

«40 лет Октября» яхача совхоза звеньевой, КПСС XXVII съезда делегат.

Яхь дІайолаяьраша дувц

ЛийрхІачул дукхагІа

ЦхьайтталагІча пятилетка шерашка лелаяьча Ерригсоюзни социалистически яхье Нохч-ГІалгІайчен мехкдаьттахоша йийтта кварталагІа яьккхар СССР мехкдаьтта промышленностеи ший отраслех йолча профсоюза ЦК-и карара кара тела ЦІе байракх.

Мехкдаьттеи гази яккхара пхе шере план ханал хьалха, 1985 шера октябрь бетта кхоачашйир «Грознефть» объединенс коллективо. ХІаьта шу чакхдалалехьа планал совгІа цхьа миллион тонн совгІа мехкдаьттеи 500 эзар кубометр гази яьккхар.

Цу яхьа инициатор хилар Октябрьски бурув тохара балхий управлене коллектив. Пхе шера планаш эггара хьалхарчарца кхоачашйир укхаза В. Халишков, В. Найпак керте латтача бурувдеттача бригадай коллективаша.

«КПСС XXVII съезда — хьинареча къахьегама 27 декада!» яха девиз республике массарел хьалха дІайолаяьрех яр тха объединени. Цу девизагІа къахьийгача 12 предприятеи 89 бригадои ханал хьалха кхоачашйир чакхъяьнна пятилетка.

Къаьстта белгала хилар тхона 1985 шу. Сийлахь-боккхача Даймехка тІема шерашка фронта мехкдаьтта продукташ лоаттаярах. Коталон 40 шу дизар деэдеш «Грознефть» объединенена елар «Даймехка тІема цхьоалагІча степена» орден. Цу доккхача совгІато шоаш кхы а дикагІа къахьегара декхарийла белга дика кхетадеш, парте аргІанарча съезда ма хулла доккхагІа къахьегама совгІат де гІерташ болх бир мехкдаьттахоша, лаьттан ченаш техкараша. Цунна дола къаьгга тешал да 1985 шера лелаьча Ерригсоюзни социалистически яхье котало яккхарах объединене коллективана КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК карара кара тела ЦІе байракхи, «ЦхьайтталагІча пятилетка балха эффективности дикали духьа» яха КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Памятни знаки хьожаеш объединени СССР ВДНХ Ерригсоюзни сийлен Улга тІа яьккха хилар.

Доккхий декхараш кхоачашде дезаш я объединени укх пятилетке. Вай республике мехкдаьттеи гази яккхарал совгІа, Малхбузен СибарегІен мехкдаьттахошта «Іаьржа дошув» доккхача гІо де дезаш да тхо. ВорхІ эзар саг хургва Нохч-ГІалгІайчепера Тюменски областе къахьегаш. Уж ба бурувдеттараш, скважинашта ремонт еш бола нах, технологически транспорта водителаш, гІишлонхой. Из дувзаденна да квалификаци лакха йола кадраш цига ца тоъаш хиларцеи дукха мехкдаьтта луш хинна скважинаш тоае езаш хиларцеи. ХІанзле цига болх беш вай республикера 7 ремонтни бригада я. Цар дІадахача шера 81 капитальни 247 текущни ремонт яьй скважинашта. Из бахьан долаш кхы тІа бІаьш эзараш тоннаш мехкдаьтта дакха таро хиннай.

Духхьал экспедицеши десанташи ахийтарах гІулакх даргдоацилгах дика кхеташ да тхо тахан. СибарегІе хьалъе еза болхлой поселкаш, укхаза наха болх бара, къахьегара мел эша хьалаш вІаштІехьа а даьха. Цу гІулакха эш производственни база, кадраш Іомаяра дешара комбинаташ.

Сай къамаьл чакхдоаллаш са ала безам ба, КПСС XXVII съезда сийна 25 феврале шин бетта план кхоачашъергья аьнна объединене тІаийца хинна социалистически декхараш толамца кхоачашдаьд, аьнна.

Р. ХАЧАТУРОВ.

«Грознефть» производственни объединене генеральни директор.

Іилман-технически прогресс сихъяреи производства культура лакхъяреи наькъагІа

КХОАНЕН ЙОАКХО ЕШ

ЧАКХЪЯЬННАЧА пятилетке объединене болхлоша а Іилманхоша а хьаяьй технологически процессашта кулгаллара эша ткъаьннел совгІа система. Юкъера лаьрхІача шера 30 миллион сома маьха пайда баьб цар. ДІадахача пхе шера заводо кийчъяьй дикала паччахьалкхен Знак тІалатта 5,7 миллион сома маьха продукци, хьадаьчунга дІадахар лохдарах 100 эзар сома пайда баьб, микропроцессорни техника кІийлен тІа арахийцай 12 миллион сома продукци.

Къахьегама овсарле 40 процент гаргга лакхъяьй, 31 изделена хьожаяьй дикала лакхера категори, кердача тайпара йола 120 изделн арахецилга карадерзадаьд коллективо, царех 37 изделн серийни хьисапе а хеваш. Производство технически даькъе кердаяккхара мероприятеш чакхъяхарах тхона карагІдаьннад 280 эзар сома пайда а беш, цхьа миллион сома маьха низалаш дегІадоаладе.

Халкъа боахама дуккхача доакъошта лаьрхІа я оаха хьаю системаш. Уж эш бурув тохача (цу даькъе фордан кІалхарча лаьттан тІоанаш тохкача а), микробиологически, медицински промышленносте, гІишлон материалаш еча индустре, шекар доаккхачеи цемент кийчъечеи промышленносте, кхычахьа. Объединене болх беча специалистий квалификаци лакха хиларал совгІа цо хьахьокх АСУ хьаяра методаш геттара универсальни йолга а.

Де бокъо а йолаш доккхал ду оаха Іилма-технически прогресс дегІакхувлача тха коллективана ионагІо хІама карагІдаларах. Из болх беча къаьстта хьинаре къахьег В. В. Аракеляна, Ю. Г. Колпикова, К. Б. Пальчика кулгалдеча отделеней, А. В. Бабаянц, В. В. Письменный, Я. А. Ханукаев, А. Г. Мангасаров керте латтача отделий специалисташа. АСУ юкъейоалаеча керда этап а хинна дІаэттад микропроцессорни техниках пайда эцилга. Цо таро лу программировани яра низ бола логически устройстваш хьакхолла. Из гІулакх мехка эггара хьалха дІадоладаьрех тха объединене коллектив я. Ткъаь итт гаргга юкъейоалаяьй оаха уж дІадахача пхе шера. Цу комплексашта юкъе къаьстта дика болх беш хиларца белгалъяккха йоагІа цементни производстве пайда эцаш йола «Топас», микробиологена эшаш йола «Биоцикл» «Абикорд» яхараш. Хьалхарча ноахала микропроцессорни комплексаш лархІа езаш я уж а царна тара йола пхи-ялх шу хьалха хьаьяраш а.

Уж юкъейоалаяро таро еннай механизаце средствай габариташ зІамигІъе, цар дІаувзаш йола электроэнерги кІезигъе.

Цу комплексай балха юкъе да цхьа кхоачамбоацар. Белггаларча цхьан объекта, цхьан технологех болх вІаштІехьбаккхара мара лаьрхІа яц уж. Цудухьа цхьан тайпара йола уж объекташ, технологеш дуккха яле боккха пайда луш хургья уж, царга дІадахар сихха юхаметтаоттаргда. ХІаьта шкъаза нийслу ше морг кхы йоацача, уникальни йолча технологически оборудованена АСУ эша моттигаш. Цуморча метте автоматизаце эффективность холуш лохагІа хул. Уж санна моттигаш кІезига нийсъяланзар тха Іилманхойи конструкторийи балха тІа. Цар кхетадир гІулакх тоадара керда наькъаш лаха дезилга — шоллагІча ноахала микропроцессорни комплексаш хьае езилга. ХІаьта лаьрхІар кхоачаш а дир. УниверсальнегІа хилар бахьан долаш хьалха хиннарел дикагІа я «Грас-микро» яха устройстваш.

ТІа-тІа сихагІа дегІаухаш латт технически прогресс. Керда, доккхагІа декхараш кхоачашле дезаргда вай гаргарча хана. Цудухьа хІанзае а уйла ю оаха кхоанен. СССР Іилмай Академе управлене проблемай Института Іилманхоша цхьана «Промавтоматика» коллективо дІадоладаьд кхоалагІча ноахала микропроцессорни системаш хьаелга. ТІехлакха унификаци хургйолаш уж хьае, цу гІулакха программировани ечеи локальни вычислительни системаш хьакхоллачеи карагІдийнарех ма могга дукхагІа пайда эца лерхІ оаха. ХІаьта фуд цох хьахургдар? ДІалоархІаргда вай. Царех хІараяр юкъейоалаяро лургбола пайда 20 эзар сомагара 300 эзар сомага дІакхоачаш хургба. Комплекс хьаярга дІадодар юхаметтаоттаде вІаштІехьдаргда цхьа шу а даладехьа, хІаьта производственни объекташ эксплуатаце дІаялара ханаш дикка лоацлургья. Иштта, масала, белково-витаминни концентраташ еча Мозырски заводе приборни щиташ компактни микропроцессорни системашца хувцаро вІаштІехьдалийтар низалаш юкъедоаладара ха шозза совгІа лоацъе, 10 процентага кхаччалца производстве довш дар кІезигде.

Планировани еча гІалаташ дувлийтаро лаьгІду предприяте хьокхамаш, цул совгІа пайда эпа йиш йоацаш дус производствана интенсификаци яра хьожадаь ахча. Цу хьакъехьа хаьдда гІулакхаш чакхдеха лерхІаш я «Промавтоматика» коллектив. Цу гІулакхо оарцагІбаьхаб оаха тхоай рационализатораш. ДІадахача шера 11 рацпредложени юкъейоалаяьй заводе. Цох хьабаьнна пайда 17 эзар сом да. Къаьстта лоархІаме предложенеш елар радиоаппаратура регулировщика А. Пупкова, конструкторски бюро начальника М. Портнова, механосборочни балхаш деча слесара В. Гапонова, инженерно-конструкторски бюро начальника А. Протасова, кхычар.

В. БАГАНОВ.

«Промавтоматика» НПО опытни завода керттера инженер.

Парте XXVII съезда сийна тахан вахте эттай Грозненски ремонтно-механически завода цхьоалагІча механо-сборочни цехера Маскуров Мувса керте латтача фрезеровщикий бригада. Укх шера хьалхарча шин бетта задани а съезда сийна тІаийца декхараш а кхоачашдарах рапорт деннад цо.

Коммунистически къахьегама цІи лелаеча цу коллективе барт болаш болх беш ба эрсий, украинцаш, гІалгІай, кхыча къамех бола нах. ВІаши гІо ду, опыт дІа-хьа йовзийт цар.

Дика вІаштІехьъяьккхай бригаде социалистически яхь. Цудухьа цхьаккха смена дІаяхийтац нормаш 125 — 130 процент кхоачаш ца еш. ХІаьта съездо болх беча деношка сменни нормаш 140 процентал чухьнахьа йоацаш кхоачашъе дош деннад фрезеровщикаша.

Шоаш хьаю цементировочни а колонни а головкаш, перевентераш тІехдика мара хилийтац цар. Цудухьа ОТК болхлой тІахьожам боацаш дІайохийт уж. Шоай тамагІа а долаш лакхерча категорех йола продукци хьаеш ба бригадера фрезеровщикаш Комаров Сергей, Бараков Виктор, Маскуров Мувса, Хантиев Бадрудин, кхыбараш.

СУРТА ТІА: (аьрдехьара аьттехьа) С. Комаров, В. Бараков, М. Маскуров, Б. Хантиев.

С. КАИСИНОВА сурт.

Съездагара съездага

КПСС XXVII съезда, мохк социально-экономически дегІакхувлар сихдара КПСС ЦК апрельски (1985 ш.) Пленума решенеш кхоачаш а еш, Нохч-ГІалгІай АССР къахьегамхоша хьинаре къахьегарца чакхъяьккхар цхьайтталагІа пятилетка, экономически социальнии дегІайоалаеча керда толамаш даьхар.

* * *

Промышленни продукци маьхала яккхара пхе шера план тІехкхоачашйир республика промышленносто. ПланагІа йоагІачул совгІа вай индустре елар 46,8 миллион сома маьха тайптайпара продукции халкъа эша товараши.

ЦхьайтталагІча пятилетка план кхоачашъеча дикагІа толамаш даьхар халкъа депутатий моттигерча Советий предприятеша. Продукци маьхала яккхара план цар кхоачашйир 104,1 процент.

Республика агропрома промышленносто продукци маьхала яккхара план кхоачашйир 104,3 процент, хІаьта пятилетка тІехкьарча шера — 106,9 процент. 1981 — 1985 шерашка планал совгІа маьхала яьккхай 41,7 миллион сом мах бола продукци.

* * *

Мехкдаьттеи гази яккхара пхе шера план ханал хьалха кхоачашйир республика мехкдаьттахоша. ПланагІа Даьхенна делар цхьа миллион тонн «Іаьржа дошув». Нохч-ГІалгІайчен промыслашка планал совгІа яьккха газ 572 миллион кубически метр хилар. ИттлагІча пятилетке даькхача мехкдаьттали газали шозза гаргга дукхагІа хилар дІаяхача пятилетка шу чакхдоалаш тІакхийтта хинна «Іаьржа дошуви» гази.

ШОАЙ НОВКЪОСТАШТА ХЬАЛХАРА

Советски наьха традици а хинна дІаэттад мехка коммунистий форума доккхийча совгІаташца накъабоагІилга, цо болх беча деношка хьинарегІа къахьегилга. Из деррига къаьстта дика холу КПСС XXVII съезда делегаталла хержа шоай новкъостий Москве накъабаьхача коллективашка. Шоашта а царна а йоагІа производственни заданеш кхоачашъе чІоагІо яь болх бу юхебисараша.

Лохехьа оаха кепатох цох дувцаш йола материалаш.

БРИГАДИР ШЕК ХИЛА ВЕЗАЦ!

Боккха кхаъ бера Гудермесски районе. XIX областной партийни конференце, массава а раьза а хинна КПСС XXVII съезда делегаталла хержар тха новкъост Кириченко Галина Федоровна.

Гудермесски медицински инструменташ еча заводе дикагІчарех цаІ лоархІаш я Г. Кириченко кулгалду комплексни бригада. Ткъо шу да цо укх предприяте къахьега. Цу юкъа Галина Федоровнас кІоаргга Іомаяьй ший балха говзал, цунна еннай «НГІАССР заслуженни машиностроитель» яха цІи. Из белгалйоал нахаца Іимерза, безаме хиларца. Цудухьа новкъосташа чІоагІа сий а ду цун.

Парте XXVII съезде йода из накъайоаккхаш Галина Федоровнай бригадерча фрезеровщикаша Чечета Таняс, Мезенина Валентинас, токара Бажиев Рамзана, кхычар дош делар укх деношка къаьстта чІоагІа хьинаре къахьега — хІара дийнахьа план 120 — 130 процент кхоачашъе, шоай бригадира хьалхара болх бе.

Н. БОРИСОВ,

Гудермесски медицински инструменташ еча завода болхло.

БОЛХЛОША ЧІОАГІО ЯЬЙ

Укх тІехкьарча шерашка республика гІишлон организацешта юкъе лелаьча социалистически яхье даим котъювлаш хьайоагІа тха трест. Дикача толамашца накъаенай из мехка коммунистий форума. Тхоашта карагІдаьннарий геттара лакха мах бар санна лоархІ оаха треста управляющи М. Мугадаев областной партийни конференце КПСС XXVII съезда делегаталла харжар.

Из накъаваккхара хетаьча митинге къамаьлаш даьча слесара - монтажникаша Муцаев Адама, Акименко Виктора, Шерипов Бауде дош делар съезд хьаеллача дийнахьа шин бетта йола задани кхоачашъе.

С. МАТИЕВ,

«Гроэтрубопроводстрой» треста № 2 йолча гІишлон-монтажни управлене каменщикий бригадир.

ТІЕХДИКА КЪАХЬЕГАРГДА

ІаІаьмате хоза хийтар тхона тха неша — лаборантка Магомадова Зайнап КПСС XXVII съезда делегаталла хержай, аьнна хезача. Ерригача завода коллектива а сий деш хІама да из.

Технически тІахьожама отдел укх тІехкьарча шерашка дика болх беш хьайоагІа. Соахка тхона елар завода администраце, партийни, профсоюзни, комсомольски организацей карара кара тела ЦІе байракх. Карарча шера а из дІа ца хеца лаьрхІад оаха. Из толам баккха аьттув боал З. Магомадова санна бола нах тхоца кІезига ца хиларах.

Вурийтта шу да Зайнапа укхаза къахьега. Цу юкъа йоккха опыт Іоаяьй цо, эшачоа новкъостал де массе хана кийча я.

Цудухьа дукха нах бар КПСС XXVII съезде йода З. Магомадова накъа йоаккхаш. Лаборанткаша Лютова Екатеринас, Юрасова Нинас ерригача коллектива цІерагІа дош делар съездо болх беча деношка хІанзалца ца хьийгача бесса къахьега.

Л. ДИКАЛ.

СССР 50 шу дизара цІерагІча химически завода ОТК-а лаборантка.

Атта хиннадеце а

Тха интернациональни коллективо цхьайтталагІча пятилетка план кхоачашъярах соахка 31 октябре рапорт деннад. Планал совгІа паччахьалкхенга дІаеннай 464 эзар сома маьха продукци.

Приборостроене Министерствана чуйоагІача предприятешта юкъе лаьттача социалистически яхье дика толамаш даха вІаштІехьдаьннад тха. Массехказзалхай оаха призовой моттигаш, КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК а министерства а карара кара тела ЦІе байракхаш а хьожаеш.

Мишта вІаштІехьдаьннад тха уж толамаш даха?

Керттерча даькъе из гІулакх тийша да тха объединене хІара болхло, моллагІа декхар из кхоачашдеш вале а, ший балхах хьахур ма могга алсамдаккхара низ а хьинар а ца кходеш къахьегаш хиларах. Из кхета а деш лоархІамеча участкашка хьожабаьб гІулакх дика довзаш, нах шоашта тІехьабаха ховш бола коммунисташ, производства ветеранаш. Къоначча болхлошта тІачІоагІбир лакха говзал йола хьехамчаш. Баьча балха хІара дийнахьа итогаш ю, цох хьахиннар наха дІадовзийт, дикагІбола болхлой белгалбоах. Цу гІулакха оарцагІъяьккхай гойтара агитаци, пенгазеташ, заводской радио. Болх мишта лел, дисциплина миштай, производства культура айяра участкашка, цехашка фу ду хьожаш каст-каста рейдаш ю.

Традици а хинна дІаэттад вай мехка парте аргІанарча съезда накъадолхаш керда, доккхийгІа дола декхараш къахьегама коллективаша тІаийдеш хилар, керда боламаш дІадоладар.

Парткоме профкомацеи комсомола комитетацеи цхьана дийца а дийца, парте XXVII-ча съезда сийленца накъадахкхара, цун болх дІаболабалалехьа дисса деноли а лаьрхІа, «КПСС XXVII-ча съезда — хьинареча къахьегама 27 декада!» яхача девизагІа шерра яхь йоаржае а цунна юкъе дакъа лаца республика ерига къахьегама коллективаш тІахьеха а лаьрхІар оаха.

Тахан доккхал а деш белгалдаккха безам ба са собрани хинначул тІехьагІа чакхъяьннача юкъа 30 сага «ЦхьайтталагІча пятилетка ударник» яха цІи еннилга, хІаьта берригаш дІалаьрхІача бІаьннел совгІача сага хьожаяьй из еза цІи. Къахьегаме шоашкара масал а телаш, эггара дикагІа болх баьрашта юкъе ба кагирхой хьехамча, коммунист Костоев Мухьмад, къахьегама ветеран, коммунист Черенков Витольд Диомидович, тохкамхо, коммунист Андросова Нина, коммунист Анаев Хьамзат, бархІлагІча цеха мастер Трубин Борис, автоматчица, КПСС Грозненски горкома член Митряшкина Полина Сидоровна, дуккха кхыбараш.

Цхьаболчарна хет, инициаторашта дукхагІа гІо деш санна, бакъда, из ишта дац. Дукха халонаш нийсъелар тха коллективана. Цкъаза материалашца ханнахьа а эшшача сортаментагІа а Іалашдацар тхо. Каменск-Уральскера яйтанзар турбаш, тоъаш яцар бос бола полистирол. Электроэнерги йоацаш дусар каст-каста. Бахьанаш а лехаш ягІаш оамал яц тха коллектива. Цу хьалашка геттара лоархІаме дар наьха къахьегам нийса вІаштІехьбаккхар, балха ханах бизза пайда эцар. Из даро йиш хилийтар декхарех лоархІаде.

Цунца цхьана йоккха терко ю оаха парте ЦК решенеша дІа ма деххара Іилма-технически прогресс сихъяра, производства культура айяра, арахецача продукце дикал лакхъяра дешашта. Из гІулакх кхоачашдар духьа производствана шерра юкъейоалайир кердагІа йола технологически оборудовани, числовой программни управлени йола станокаш, робототехнически системаш, микропроцессорни техника, автоматизированни проектировани яра САПР яха системаш, иштта кхыйола техника.

А. ГАЛИЧ,

«Оргтехника» объединене парткома секретарь.

КОТАЛОНИЙ НАЬКЪАГІА!

БЕННАЧА ТЕШАМО ДЕКХАРИЙЛА ВУ

ЖА ЛЕЛАДЕЧАР шера шозза чуэц хьувкъам—цкъа жа дехкача ханеи шозлагІа уж ларга доладичеи. Уж шаккхе а ха чІоагІа кийчвала везаш а я.

Кастта дІаболалургба тха лоархІамегІа бола болх: хьатІакхаьчай жа дахка ха. ХьалхагІе денз цу гІулакха чІоагІа кийчденнад тхо. Жа латтача моттигашка хьатІаэзад тоъам хиллал доакъар: йол, ча, моша силос, шортта свекла, кем, концентраташ я тхога.

ЙІоахъаь, де мел дезар даь кийчъяьй кошараш. ЛаьрххІа лампаш эхкай зІамигача Іаьхараште шийла хургйоацаш. ХІанз латтача шелалга хьежача чІоагІа эшаш я уж.

Тха бригадо коллективни подряд юкъе а йоалаяь, йиза боахама расчет а йолаш болх бу. Цо таро лу тхона хІаман хьурмат де, кхом бе, къахьегама овсарле лакхъе.

Дика доал деш, ший ханнахьа кхоабаш, хий моладеш леладу оаха жа. Цудухьа уж тоаденна а да. Доакъар когашта кІал гІоргдоацаш, боарамал тІех ца доаккхаш лу оаха. ГІулакх доацаш цхьа мергІилг, цхьа фийг боабаь бац. Іуйрийна жа кІезиг-дукха кхаьба а кхаьбе, даьгІенашка дІалехк оаха. Укхаза декъа сух корадий а, даа хІама доацаш дисац уж. Цул совгІа, лелаш дола хьайбаш унахцІенагІа, Іаьхарий дикагІа долаш хул.

Хьурмат делга — хІаман доал делга. Из тхоай балха тІа керттера дар лоархІ оаха. Тхоашка хьаенна инвентарь лораеш дукххача шерашка лелаю. ГІулакх доацаш электроэнерги, хий, кхыдар доадац.

Керттера дар да дІадодар кІезигагІа а долаш, дукхагІа дулх, тха доаккхилга ІалашдеIга. Хьадеш дар уйла яь, кхоана цох хургдар фуд а ховш болх бу жа леладераша. Дика толам баккха вІаштІехьдаьннад тха цхьайтталагІча пятилетке. Виъ сиг воагІача, кхо саг волаш болх бу тха бригадо. Пхе шера план 3,5 шера кхоачашъяьй. ДІадахача шера планал совгІа 935 Іаьхар кхебаьб. ХІара 100 жийна тІехьа 170 Іаьхар а болаш, цхьан устагІан тІера 7 килограмм тха даьккхад. Хетаргахьа, вай республике дикагІа бола хьокхам ба из.

Тхоай опыт кІайлакхахьац оаха. Дика хет тха коллективе хьалкхийнача Мутиев Дауда кулгалдеча бригадо а толамаш доахаш. Уж а дика кийчбеннаб жа дахка ха чакхъяккхара. Тха бригадаца яхье а яьнна, къахьегаш я Мутиева бригада. Ца ховр дІа-са оалаш, цхьана беча балхах беркат доал.

Тхо долча керда болхло венав — Курбанов Ваха. Жа леладе из Іомавеш ва со а са гІонча вола Б. Сетаури а. Болх дукха безаш ва Ваха. Шийга дІааьннар дІаэц, дика хьож жега. Боккъонца вола новкъост ва из.

Цхьатарра жа дахка доладелча бригада нах ІотІакхет. Керда Іаьхаргашка хьажа сакманщикаш боагІа тхо долча. Бехктокхаме ха я из. Цу хана хьехархо а, хьехамча а, агитатор а хила веза са сай а.

Доккхал ду аз новкъосташа сай сий дарах. Со хержав совхоза парткома а КПСС Малгобекски горкома а членалла. Дукха ха йоаццаш хиннача КПСС Нохч-ГІалгІай обкома партийни конференце делегат а хиннав со. Цул совгІа станица Вознесенске бахача наха а сий даьд са, цар хержав со станични Совета депутаталла.

Сийдарга хьежжа нах лоархІаш, царна эшаш долча гІулакхага хьажа декхарийла ва со а. Депутато де дезаш, къовсам лоаттабе безаш кІезига моттигаш нийслац: тоае езаш хул улица, цхьацца эшаш я школа. Дукха да де дезаш, кхача везаш. Укхаза лоархІам болаш хет сона хІаране шийгара масал а гойташ къахьегар. Цунга хьежжа мара дегІаухаргбац боахам, тоалургъяц станица. Оаха доккхал ду дІадахача шера 30 эзар сом совгІа совхоза пайда бе тха бригада вІаштІехьдаларах.

Укх шера кхы а дукхагІа къахьегаргда оаха. Соахка яьккхача рекордал кхы а лакхдала хьожаргда тхо. Цу гІулакха хьинар, низ кхобергбац. Из деррига а хетаду оаха вай хьамсарча парте XXVII съезда.

Г. МУЦАГОВ,
Малгобекски района «Кавказ» совхоза воккхагІвола жа Іу.

Тха интервью

Керда гІа боаккхаргба

КПСС XXVII съездо болх дІаболабарца дувзаденна тха корреспондента оттадаьча хаттарашта жоп лу Назрановски районма хьалхарча секретара А. А. Мякиева.

— КПСС XXVII съезда мишта накъабаьхкаб наьсархой!

— Коммунистически парте керттерча форума болх дІаболалу ди Наьсаренкъахьегамхошабелгалдоаккх пачхаьалкхен планаши тІаийца хинна доккхий социалистически декхараши кхоачашдарца, шийтталагІча пятилетка хьалхара шу толаме дІадоладарца.

Соахка цхьоалагІча декабре кхоачашъяьй района промышленносто цхьайтталагІча пятилетке продукци арахецара а маьхалъяккхара а планаш. Планал совгІа Даьхенна еннай 4 миллион сома маьха продукци. ИттлагІча пятилетке хинначул 26 процент лакхбеннаб продукци арахецара боарам. Наха эша товараш 29 процент дукхагІа арахийцад.

КПСС райкомо, юкъхьанцарча партийни организацеша Іилман-технически прогресс сихъяра, рационализаци яра дешаш даим йоакхо ярах соахка арахийцача еррига продукцех 87 процент яр хьалхарча категорех хилар. Тахан бригадни формех болх беш ба промышленностера 70 процент къахьегамхой.

Холуш хувцамаш хиннад юрта боахаме а. Пхе шера планал совгІа пачхаьалкхенна дІаденнад 21630 тонн ялат, пхи эзар тонн коартолаш, 16 эзар гаргга тонн шекара свеклаш, 560 тонн сом, 770 тонн баьцадоараш.

Дика хувцамаш хиннад хьайбай боахаме. Соахка шу юкъекхоачаш лоархІабаьб хьайбаш леладераш шурей дулхи дохкара пхе шера планах. ИттлагІча пятилеткечул 50 процент гаргга дукхагІа шура, 34 процент дулх дехкад пачхаьалкхенга дІаяхача пятилетка шерашка. Кхо бІаь совгІа килограмм дукхагІа шура яькхай хІара кхоабача Іаттагара.

Бовхамашка хьалкхийнаб боккъонца бола шоай гІулакха говзанчаш. Царна юкъе ба хьежкІаш лелаеча звено звеньевой Кодзоев Бахьаудин, «Назрановский» совхозера шекара свеклаш лелаер Бузуртанов Саварбик, «Экажевский» совхозера коартолаш кхееш вола Евлоев Хьажбикар, доаркаш Темирханова Маржан, Сагова Марем, Балхаева Дуги, Тимурзиева Роза, ферма бригадир коммунист Тимурзиев Іалихан, дуккха кхыбараш.

Районерча ерригача совхозаша пайда беш чакхдаьккхад дІадаха шу. Къаьстта беркате болх баьб «40 лет Октября» яхача совхозо миллион гаргга зе даьча цо, 770 эзар сома пайда баьб соахка.

Лакхе ма аллара, толаме дІадоладаьд района къахьегамхоша керда шу а. Района промышленносто кхоачашъяьй укх шера хьалхарча шин бетта план. Планал совгІа маьхалъяьккхай 200 эзар сома маьха продукци.

Кхоьча электроэнергеца тахан болх беш я «Электроинструмент», маьхк ю, кирпишкаш ю заводаш, трикотажни фабрика, кхыйолча предприятей коллективаш.

Дулх дохкара хьалхарча кварталеи шура йохкара шин беттеи планаш кхоачашъяьй хьайбаш леладераша. БІаьстанга кийчлуш ба кхаш леладераш. Тоаяь дІаоттаяьй техника. ДІаде бІаьстан культурай фу кийчдаьд. Гурахьа дІадийнача ялаташта минеральни удобренеш товсаш, кхашка органически удобренеш йоккаш, кхыдола балхаш деш боакк хІанз механизатораш. ДІаяхача пятилетка шерашка дуккхазза а республикански социалистически яхье котийннай район. 1982-ча шера района еннай КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК карара кара тела ЦІе байракх. 1981, 1983, 1985 шерашка — РСФСР Министрий Совета, ВЦСПС карара кара тела ЦІе байракх, хІаьта Іай доахан кхабара итогех — шозза КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК сийлен грамоташ еннай.

— КПСС апрельски [1985 ш.] Пленумо дІадехарашка хьежжа, боахам пелабара партийни кулгалдеча пайда эцача кердача формех фу аргдар Іа!

— Цу даькъе тхона керттера хетар да сага фактора лоархІам айбар.

Эргадаьккхад лаьрхІар кхоачашдара тІахьожам лоаттабелга. Балхара гІалаташи кхоачамбоацараши белгалдаьхача кхоачам беш хилар дІадаккха гІерт райкома а юкъхьанцарча партийни организацей а балха юкъера. Райкома, кхыча кулгалдеча органий викалашца цхьана гІулакх кІоаргга доазаш нах юкъе бола комиссеш хул моттигашкара болх тохкаш. Иштта комиссе вІаштІехьдоал кхоачамбоацараши гІалаташи гучадахарал, цар бахьанаш къоастадарал совгІа, сихагІа уж дІадахара, болх тоабара наькъаш дІахьокха а эша новкъостал де а.

Иштта комиссе тахка а техка, райкома бюро дийцар «Назрановский трикотажни фабрике къахьегамеи балхеи дисциплина чІоагІъяра партийни организацеи администрацеи беча балхах» дола дош. Цо новкъостал дир коллектива гІулакхаш белггала тоаде, кулгалхой бехктокхам лакхбе, овсаре къахьегара эша морально-психологически климат коллективе хьакхолла.

Райком гІерт партийни а цехови а организацейи партгруппай хьинар айде, цар лоархІам лакхбе. ДукхагІча даькъе из вІаштІехьа а доал. Цхьа масал доаладергда аз.

«40 лет Октября» совхозе ворхІ шу хьалха хьалъяьча шурий комплексана тІехьагІа реконструкци яьяр. ХІаьта а доахана маша районе эггара вогІа дар укхаза. Бахьанаш дуккха дар. Ферма кулгалхой хувцалора, гІулакх тоалацар. Совхоза парткомо могадир комплекса кулгалде коммунист А. Тимурзиев хьожавелга. Кердача кулгалхочоа эша новкъостал а дир совхоза парткомо. Ферма гІулакхах белггала тоаделар. ХІанз республике а толашегІъярашта юкъе я из ферма. ДІадахача шера хІара кхоабача Іаттагара йоаккха шура 3000 килограммага дІакхоачаьй укхаза. Из хьокхам кхы а лакхбе лаьрхІа ба ферма болхлой.

— Газет дешараште района кхоаненах лоацца дувцадалар Іа.

— Районе промышленность дегІайоалаелга а юрта боахам лелабелга а интенсивни наькъа тІа даккхара, Іилман-технически прогресс сихъяра программа чІоагІъяьй.

Из кхоачашъеш укх пятилетке «Электроинструмент» заводе 1,5-ззеи трикотажни фабрике 1,4-ззеи дукхагІа продукци арахецаргья. Дукха дика хувцамаш хургда районерча ерригача промышленни, транспортни, гІишлош еча, торговле предприятешка. Реконструкци е лерхІ мельзавода, маькх еча завода.

Боахам лелабеча, цунна кулгалделга тоадеча таххаьналца тхона карагІдаьннар вай парта оттадаь декхараш кхоачашдара наькъа юкъйг мара яц, дІахо де дезараш дукха а дукхагІа да.

Съездагара съездага

Хица мехкдаьтта тІоанаш лелхийта агрегаташ, кхыйола мехкдаьтта апаратура, тракторни прицепаш, электрофотографически апараташ арахецара пхе шера план тІехкхоачашъяьй. 1980 шера хиначул 15 процент дукхагІа хьадаьд культурно-бытовой гІулакхаштен коа-картен эшаш дола товараш.

* * *

Пхе шера керте машинашъярен металлообработкан продукци тІакхийттай 25 процент, прибораш ярн автоматизаце средсташи — 34 процент, 1980 шера яьчул кхоалагІа дакъа дукхагІа цемент хьайнр пятилетка тІехьхьарча шера, вІашагІхетта аьшкбетона конструкцеши армированни изделеши — 13 процент, тІехьаьнахьа дувхаду пазата барзкъаш — 28 процент.

Агропрома предприятеша 47 процент дукхагІа хилийтар сомен баьцадаарийн консерваш, шекар — 40 процент, дулхи дулха изделеши — 47 процент, мерзача шурий продукташ — 17 процент, кондитерски изделеш 1,5-зза дукхагІа.

* * *

Дика толамаш даьхад хьайбаш леладераша а. Фермай продукце боарам пятилеткагІа 11 процент тІакхийттаб. ДІаяхача пятилетке цул хьалха хиннача пхе шерарчул 39 процент дукхагІа дулх даьккхад Веденски района хьайбаш леладераша Назрановски Урус-Мартановски районашка — 23 процент.

* * *

Дика толамаш даьхад республикерча коа тІара оалхазараш леладераша. Пхе шера тІакхийтта фуаш кхоалагІа дакъа дукхагІа хилар. ХІара шера цар лу 150 миллион фуъ.

* * *

Республика социально-экономически дегІакхувлара пхе шера дІаяхийтай 2077 миллион сома маьха пачхаьалкхен капитальни вложенеш. Пачхаьалкхен средствай чотагІа болх бе йолаялийтай 1645 миллион сома маьха керттера фондаш.

* * *

ДІаяхача пятилетке тІехкхоачашйир наха чубаха цІеной, деша даха ха йоацача берий учрежденеш, больницаш, поликлиникаш, хьалъяра заданеш. Городашка а юрташка а бахача нахага дІакхаьчар 801 эзар квадратни метр квартираш, 18 эзар моттиг йола школаш, 4805 моттиг йола берий комбинаташи яслеши, цхьа эзар гаргга маьнги дІаоттабе йиш йола больницаш, сменагІа поликлиникашка кхы а 1715 унахо тІаэцаргвола гІирсаш хьалдир.

* * *

Пхе шера республика товарооборот тІакхийттай 11,4 процент, хІаьта юрташкарча потребительски кооперацe — 13 процент.

* * *

1981 — 1985 шерашка республике бахача нахагара пачхаьалкхени кооперативни торговле ехкай 24 эзар легковой автомобиль, 110 эзар телевизор, 90 эзар радиоприемник а радиола а, 65 эзар холодильник, хІамаш ютта 55 эзар машина. ХІанз хІара дезалга я холодильник, телевизор, радиоприемник.

СИЙЛЕН ВАХТЕ ЛАТТ

Парте XXVII съездо болх дІаболабеча дийнахьа къахьегама сийлен вахте отта бокъо яккхара «КПСС XXVII съезда — хьинареча къахьегама 27 декада!» яхача девизагІа социалистически яхь йоаржаьяр республикерча мехкдаьттахой керттерча профессех йолча бригадай коллективаша. Чакхъяьннача кхаь этапагІен 27 декадагІен цу яхье кот а яьнна, тахан къахьегама сийлен вахте латташ я мехкдаьтта доахарий, бурувдеттарий, кхыбарий, 70 бригада.

Царех цаІ — «Сунжанефть» НГДУ мастера Кадзоев ИбрахІима кулгалду скважинашта капитальни ремонт ю бригада. ЦхьайтталагІча пятилеткагІа 27 скважинана капитальни ремонт йир, планагІа е эзаш хиннар 23 мара йоацача. Скважинашта ремонт еча пайда эцаш йола ха 97,6 процентага дІакхоачайир. Ремонтни балхашка дІадодар кходарах пхе шера пачхаьалкхенна кходаьд 56220 совгІа сом.

Укх тІехьхьарча пхе шера республикански социалистически яхье дуккхаза котийннвай, хІаьта шозза Ерригсоюзни социалистически яхье призовой моттиг яьккхай.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

Кхычарна масал гойт

«КПСС XXVII съезда — хьинареча къахьегама 27 декада!» яхача девизагІа яхь дІайолаелча денз дукхагІйолча декадашка коталонаш яхарах коммунистий форума сийна къахьегама вахте отта бокъо яьккхарех я «Автоспецоборудование» яхача опытно - экспериментальни завода литейни цеха коллектив.

Уж толамаш доахача къаьстта дика болх барца белгалбаьннаб мастера Наумочкина Раисас кулгалдеча цхьоалагІча участкера болхлой Е. Магомедова, Н. Щербакова, И. Губская, К. Лососинова, кхыбараш.

«Союзаавтоматстром» ВНПО Грозненски опытно-экспериментальни заводе чІоагІа лоархІаш я радиомонтажница, коммунистически къахьегама ударник Кузнецова Галина. ХІанз укх шера июнь бетта чотагІа къахьегаш я из.

Ткъаь пхиъ шу дизад слесара Епифанов Василе Гудермесски локомотивни депо къахьега.

СУРТАШ ТІА: (аьттехьара аьрдехьа) мастер Р. Наумочкина, Е. Магомадова, Н. Щербакова, И. Губская, К. Лососинова; радиомонтажница Г. Кузнецова; слесарь В. Епифанов.

С. АЛИХАНОВЕИ, И. ПЛИЕВЕИ урташ.

БАЬЦАДААРАШ... ЦЕХЕ КХЕДУ

РЕПОРТАЖ

«Терек» яхача Нохч-ГІалгІай производственни мебельно-дахчан хІамаш еча объединене дикагІа лоархІаш я А. Тасуев керте латта цхьоалагІа филиал. Къаьстта дика къахьийгар цун коллективо дІабахача бетта. Объединеке яьржа хиннача социалистически яхье карара кара тела ЦІе байракхи хьалхара ахчан премии хьожаяьй филиала.

— Уж толамаш кхы а дикагІа да укх бетта, — йоах филиала директора А. Тасуева. — Коммунистий форум хьаеллаш шин бетта план кхоачашъе деш деннадар оаха. Из дизза кхоачашдаьд.

Партбюро секретараца А. Смирновца, профкома председателаца А. Батаеваца тхо къамаьл деш латташ хьатІасра цхьа кхалсаг.

— Ер я тха эггара дикагІа йола тепличница, — аьлар Смирнова.

Со кхетанзар цо дувцачох. ХІана аьлча, филиал книжни полкаши, журнальни столикаши арахецаш ма йий, тІаккха теплицаш сенна ювц укхо?

— Аз гойтаргья хьона дукха ха йоаццаш оаха хьалъяь баьцадаараш хьалкхеду теплица, — йоах Батаевас.

Ара лоа, хьекхаш шийла мух, хІаьта тхо чудаьннача «фусаме» кхачаш латт хохаш, нарсаш. Царна оасар деш йоалл болхло.

— Цхьа бутт совгІа ха я укхаза хьалкхебаь хохаш, нарсаш филиала болхлошка ехка, хІаьта совъяьнна 8 бІаь килограмм нарсаш кхыметтел объединене къахьегамхошка а дІакхаьчар, — йоах болхлочо Лемешко Иринас.

— Тха буфете хІанз керда нарсаш, хохаш ба. КІеззига ха яьлча шоллагІа хьувкъам а чуэцаргба. ТІаккха оаха дІаюврггья кабуц, морковка, помидорий рассада. Базар тІара беза мах а телаш баьцадаараш кийдечул дикагІа а дарегІа а ма дий Іайха, хьай кулгашца хьалкхедаьраш.

Цигара арадаьлча тхо нийслу журнальни столикаш деча цеуе. Керда станокаш я укхаза латтараш.

— Цхьа бутт совгІа ха мара яц ер ши станок оаха болх бе йолаялийта, — йоах хьатІавенача цеха начальника А. Хасбулатова. — ХІара станока 20 болхло мукъаваьккхав кхыдолча балхашта, массехк операци чакхъяьккха йиш я царца. ХІанз, кхоалагІча сверлильни станока наладка еш боахк слесараш. Массехк ди даьлча болх бе йолалургья из.

КІезига дІахо даьлча шлифовальни участке нийслу тхо. Укхаза а я керда оттаяь массехк шлифовальни станок. Производства ветерана, шлифовщика Прокудина Ольга Федоровнас дувц:

— Цар чІоагІа аттача баьккхаб тха къахьегам. НагахьсаННа хьалхагІа бетта 1800 журнальни столик мара хьаде вІаштІехьдоалаш хиннадеце, хІанз 2500 — 3000 столик ду оаха.

Отделочникий бригадира Батиева Хадшата доккхал деш йоах:

— Кердача оборудоване шозза лакхъяьй къахьегама овсарле, дикагІа хилийтай арахеца продукци. Цунга хьежжа доккхагІа да болхлой алапеш а.

— Оаха арахецача журнальни столикашта кхо шу хьалха пачхаьалкхен дикала Знак елар—тха къамаьла юкъевоагІа сборщикий бригадир С. Исаев. — Книжни полкаш а из Знак тІалатташ хьае дага да тхо хІанз.

...ХьатІаккхоач делкъа ха. Буфете наха гІулакх мишта ду хьажа долх тхо. Лостам болаш, сапаргІата я цу чу. Шовзткъа сага цкъа Іохайна хІама даа моттиг я буфете.

Хоза кийчдаьча хьаьший цІенна тага да бытовка чуйола цІа. Корашка дада сигал беса занавескаш, массанахьа зизаш да. ХІара болхлочун барзкъаш хувца ши шкаф я. ДІаьха истолаш латт тІа шашкаш, шахматаш, доминош яда. — Укх чура дІайолалу производства культура, — йоах Л. Батаевас.

ХІаьта из бакъ а лув.

А.-Г. УГУРЧИЕВ.

ІАЬЛИЙ ИРАЗ

КОММУНИСТА НРАВСТВЕННИ ДЕКХАР

ГАЗЕТА тІа вакка мегаргвола бурув деттар вийхача, Малгобекерча УБР начальника С. А. Темиряева, парткома секретара В. И. Чиркова, профкома председатела В. Д. Полтаева барт бича санна бурув деттача бригада начальника Галаев Іаьлий цІи яьккхар.

Эггара хьалхарчарца, дІадахача шера аьхки кхоачашдаьд хьалха латтача бригада цхьайтталагІча пятилетка декхараш, планал совгІа бІаьш метраш бурув техад. Толаме чакхдаьккхад дІадаха шу а: планал совгІа 550 метр бурув тоха вІаштІехьдаьннад барт болча интернациональни коллективо. 300 эзар сом гаргга пачхаьалкхен рузкъа кходаьд.

ДІаяхача пятилетке пхиъ ахи километр кІоарга ши скважина бурув техаи техкаи яьккха, мехкдаьттахошта дІаеннай, кхоалагІчоа бурув тоха доладаьд.

Цу дерригнена тІатоха йиш йолаш де цхьаькха а. ИттлагІча пятилетке шоззеи цхьайтталагІча пятилетке кхоззеи Ерригсоюзни социалистически яхье хьалхара моттиг яьккхай комсомольско-кагирхой коллективо.

Кхы а доккхагІа да лаьттан ченаш техкараша шийтталагІча пятилетке тІаийца декхараш. Цар лаьрхІад кІоарга кхо скважина бурув техаи тохкамаш даьи йисте а яьккха, мехкдаьттахошка дІаяла.

Керда шу дика дІадоладаьд бурувдеттараша. Толаме кхоачашдаьд КПСС XXVII съезда сийна тІаийца хинна декхараш. Ханал хьалха кхоачашъяьй укх шера хьалхарча шин бетта план. Съездо болх беча деношка кхы а овсарегІа болх беш къахьегама вахте латт Галаев Іаьла керте вола бригада.

ЦІаьхха хиннавац Іаьлах иштта наха лоархІаши сий деши вола кулгалхо. Дукххача шерашка хьинар кхо ца деш, халонех бІу ца къожабеш хьаьнала къахьегарца Малгобекерча бурувдеттарий интернациональни коллективе хьалкхийнав из.

— Сийлахь - боккха даймехка тІом хиннача шерашка скважинаш капитально тоаеча болх беш хиннав тха да Зяудин, — дагалувц Іаьлас. — Цо массе а хана тхога, берашка оалар: «Вай районе а республике а керттера болх ба мехкдаьттахой бар. Церна юкъе а хьалхарча юхьига тІа латт бурувдеттараш. Ловза а баьца комараш яха а Шолжеи Тийркеи довкъашка дахача бурув тоха вышка е цхьаккха саг а воацаш ше болх беш йола станок-качалка бІаргаяйча чІоагІа тамаш йора оаха. Дукха латтар тхо царга хьежаш. Из бахьан долаш сай вахар мехкдаьттахошца дувза айса лаьрхІача санна хет сона».

1960-ча шера СоагІапчара школа йистеяьккхача, нийсархой институташкеи техникумашкеи болхача хана, Грознерча № 1 йолча ремесленни училище деша вода Іаьла. Училище йистейоаккх, пхелагІча разрядах бурувтохархочун говзал кара а ерзаеш 1962 шера Малгобекерча кІоарга бурув деттача балхий управлене хьажаву. Цу хана денз лаьттан ченаш техкарий муІарашка волаш хьа а воагІа.

— Со чІоагІа раьза ва айса хержача наькъа, — дувц Іаьлас. — Из дІахо бахьа лаьрхІа а ва со. Цхьабакъда, юкъхьанца чІоагІа низткъело дар. ЛоархІавергвий-хьогІ, аьнна хеташ шеквувлар. ДогІа делхе, ша бетте, йІайха-шийла хиларах вахте латта везар. Из бита а дагадохар юкъ-юкъе. Дег тІара баркал оал аз цу хана се хьаллаьцача, юкъхьанцара халонаш эшве сай дог ураоттадаьча мастерашта Цадаов Султана, Каюшников Бориса, Атарщиков Ивана, къаьстта Хадзиев Микаила. Цар новкъостал дарех дІачІоагІволар со бурув деттарий муІарашка.

Кердадар довзаш, денгарадена балха говзал лаккъеш, училище Іомадаьчох а балха зеденначох а биззагІа пайда эцаш болх дІаболабир Іаьлас. Лоаццача хана управлене толашагІа болчарна юкъевахар. Массехк скважина йистеяьккхар бурувтохар волаш. Цо белггала лакхйир Малгобекерча геологически хьалашка хьовзам бовцаш бурув деттара говзал.

Кердачов тІаккхувш, ше дер кхычарел дикагІа де гІерташ волча Іаьлас заочно йистейоакх Грознера мехкдаьтта техникум. Цул тІехьагІа из хьожаву мастералла. Из болх а дика Іомабу зІамигача саго. ГІулакха хьалхара бехктокхам лакха болаш ше хилар дІагойт. Цу хана КПСС муІарашка дІаэц из. Кхаь шера мастера болх баьчул тІехьагІа бригадана кулгалде оттаву. ЦхьайтталагІа шу да из болх цо бу. Дика а беш!

Тайп-тайпарча моттигашка кІоарга пхи скважина бурув тоха яьккхай Галаев Іаьлас кулгалдеча бригада, царех кхаьннахьа мехкдаьтта гуча а доаккхаш. ХІанз яхлагІча скважине бурув тохаш я из.

Бригадера хІара болхло тайп-тайпара говзалаш караерзаяь ва. Шийх дувцара дукха тІера веце а царех хІаранех чІоагІа раьза волаш дувц цо.

Царна юкъе ба бурувдеттараш партгрупорг Шомахов Владимир, профгрупорг Жиделев Евгений, Резников Евгений, Аушев Ахьмад, кхыбараш. Ший болх дика дІаболабаьб къонача мастера Аванесов Игора.

— Коллектива кулгалхо хиларах тарра, царех ког гІортолга ю аз. Эггара хьалхарча даькъе уж ба тха коллектива толамаш Іалашдераш, — йоах Іаьлас. — Шоай декхараш дизза кхоачашдарал совгІа, къоначар хьехамча ва царех хІараваp. Бригаде керда болхло веча, сайна новкъостал даьраш дагабох сона. Кердача гІулакхах къонача болхлочун бІу болийта, цун дог ураоттадара, атта йоаца бурув деттачун говзал караерзаяра цунна новкъостал ду аз. Цу гІулакха вожаш а оарцагІбоах...

Цудухьа кхычахьарчул дикагІа латт Іаьлас кулгалдеча коллективе къона болхлой кердача моттиге дІачІоагІбалара гІулакх. Хьехамча хиларах тарра, Іаьлас бурувдеттарий говзал караерзае новкъостал даь ба хІанз шоаш хьехамчаш а хинна дІаэтта бола В. Шомахов, Е. Жиделев, В. Богачев, УБР бурув детта мастер вола Х. Цантроев, Тюмене болх беш вола В. Андрианов, дуккха кхыбараш.

Бурув деттача бригада кулгалхо хиларца цхьана, общественни болх а лелабу коммуниста Галаев Іаьлас. Из ва къахьегама школа пропагандэ совета председатель.

Из деррига дІадаьлча, дезала дика да а ва Іаьла. СоагІапчарча берий беша воспитатель йолча шийсесагаца цхьана ши воІи кхо йоІи хьалкхеду цо. Царех диъ бер школе дешаш да. Цар мишта деш хьажа ха корайоагІа Іаьлийна.

ХІанз 19-ча скважине бурув тохаш я Галаева кулгалдеча бригада коллектив. Соахка декабре дІаболабаьб цо из болх. Проектах 5500 метр кІоарга бурув тоха деза укхаза. Скважина укх шера йистеяккха дош деннад цун коллективо.

Цо из толаме кхоачашдергхиларах теша мегаргва.

А. БАСИЕВ.

РЕСПУБЛИКЕ ГӀОЛЛА

Ши цӀей

Ши цӀей да тахан Сунженски района Нестеровка яхача станице. Керттерадар да КПСС XXVII съездо ший болх дӀаболабар, шоллагӀдар — тӀемен къахьегамен халкъа музей хьаеллар.

ДӀаьхий традицеш йолаш я Нестеровка. Граждански тӀема шерашка деникинцашца латай укхазара дошлойи гӀашлойи ши сотни.

БархӀ бӀаь гаргга саг вахав Сийлахь-боккхача Даймехка тӀем тӀа. Царех ахаш мара шоай цӀенах кхийттабац.

Сий деш йоах станице цӀаккха а лергйоаца цар цӀераш. Царна хетаяь я музея керттера экспозици а.

Йоккха моттиг дӀалоац музее станичникий къахьегама толамаш дувцача раздело. Цига хургда тайп-тайпара документаш. Царех цхьанне дувцаргда укхазара «Путь к коммунизму» яха колхоз 1949 шерагара денз 1957 шерага кхаччалца СССР ВДНХ дакъа лоацаш хиларах.

Тахан музее эггара хьалхара экскурси хургья.

«Экрано гулбу доттагӀий»

Мехка дӀайолаенна «Советски кино — къахьегама коллективашта» яха Ерригсоюзни фестиваль. Цунна хетадаь дар укх деношка Грозерча «Юбилейный» кинотеатре хинна «Экрано гулбу доттагӀий» яха вӀашагӀкхетар. Цига гулбеннабар Къулбаседа Кавказера кинематографисташ: актераш, режиссераш, операторaш:

ЦӀей хьаделлаш къамаьл дир Нохч-ГӀалгӀай АССР Госкино комитета председателa М. Дегтярева. Къулбаседа Кавказа кино дегӀадоаладеча хьинаре дакъа лаьцачарна СССР кинематографистий Союза а Нохч-ГӀалгӀай АССР Госкино комитета а сийлен грамоташ дӀаелар цо.

ВӀашагӀкхетар чакхдоалаш цига гулбеннараш хьежар «На переломе» яхачен «Къаьнарча шейха гӀоз» яхачен фильмашка.

Укх деношка кинодеятелаш вӀашагӀбетталу республикерча къахьегамхошца, дувц шоай балхах а де лерхӀачох а.

Лауреатий цӀераш яьхай

Республикански, городской, районни газеташ тӀа кепатеха арадаьннача, нравственно-правовни кхетам баларах лаьца яздаьча дикагӀдолча дувцара, очерка, корреспонденцена кхайкаьь хиннача республикански творчески конкурса итогаш яьй. Конкурс кхайкаьяр Нохч-ГӀалгӀай АССР юстице министерстван журналистий Союза правленен.

Хьачуденнача балхашка а хьежа, конкурса жюре хьалхара премеш хьожаяьй «Грозненский рабочий» яхача газета отдела заведующена Г. А. Левинаи «Знамя коммунизма» яхача Шалински районни газета отдела заведующена А. А. Хатуевнеи; шоллагӀа премеш — «Сердало» газета корреспондента М. М. Картоевнеи «Терская правда» яхача Наурски районни газета отдела заведующена Л. Л. Топованеи; кхоалагӀа премеш — Веденски района прокурора Р. С. Тамаевнеи «Ленинан некъ» яхача газета корреспондента Б. А. Чалаевнен.

Конкурсе хьинаре дакъа лацарах журналистийи общественни корреспондентийи группана дипломаш еннай.

Даьй гӀулакхаш довзийт

Дукха нах гулбеннабар Назранерча тӀемен къахьегамен музее. Кагийча нахацен мехкарашцен вӀашагӀкхета укхаза баьхкабар тӀема ветеранаш С. Плиев, М. Оздоев, А. Братерский.

ВӀашагӀкхетар дӀадолалуш къамаьл дир Назрановски района военкома Т. Кундела. Цо дийцар Советски Эскара мугӀарашка хилар хӀара советски гражданина сийлахьа декхар долга. Машар лорабарал дезагӀа а лоархӀамегӀа а кхы гӀулакх доацилга. Афганистане интернациональни декхар кхоачашдеш денал гойтача Д. Циздоевна «За отвагу» яха медаль дӀаелар цо.

Цул тӀехьагӀа гулбенначар ладийгӀар тӀема ветерана летчика М. Оздоева дийцачунга. Эскаре бахача тӀема а политически а кийчон отличникаш хила, Даьхен хьалхашкара декхар дизза кхоачашде, атта доаца салтечун Ӏилма дика Ӏомаде тӀахьийхар цо кагий нах.

А. Братерске дийцар Грознера денз Будапеште кхаччалца ше баьча тӀема наькъах.

ПЛИЕВ Махьмад-Саӏид

Коммунисташ

Бехац цар мах е бол,
Яхац цар: «Хьол—со тол!»
Уж баьхаб, халкъа бах.
Уж ба-кха заман нах.

ХалагӀча — хьалхаовтт,
Кхайккача — цаӏ мо гӀовтт,
Цар мел дер гуччахь хул,
Иразга никъ цар булл.

Цар синойх алаш дувл,
Харцонна гел цар къувл.
Вожийтац, ваьннар гоал,
Цар ду-кха мехка доал.

Цар кхоанен геьнеш техк,
Балха тӀа хьинар кхехк,
Машар тӀехь даим къувс,
Во мел дар юстар тувс.
ГӀоздоехаш вахар, кхел,
Вай наькъа малх цар тел,
Хьоца шоаш дендаь доал,
Цар низ е, халкъ, хьох боал.
ДӀатиннар цар хьалуст,
Де дезар бӀаьзза дуст.
Цудухь вай ду цар сий,
Уж-ам вай цӀийх ма бий!
Шоай хала никъ е хьош,
Цар селхан лийзад гош.
Паччахьо лувцаш мукъ,
Дитт лувцаш мийзад дукъ.
Цхьабакъда, ийшабац.
Эша уж ховш а бац.
Уж иштта баьхаб, бах!
Уж ба-кха заман нах!

ЧАХКИЕВ Капитон

Даьхен Ӏуйре

Ӏуйре сирдаьнна
йоагӀа —
Машаре ба хьо, са мохк.
Фордал дехьа ба-кх чӀоагӀа,
Дагакхоабаш Ӏаьржа дохк.

Хьа лаьчаш да сигал
кхесташ,
Дунен машар цар лоро.
Кура дек уж мехко хьесташ,
Куравоах цар декаро.

Даьхе, даим кот хьо ювле,
Хьегача къин доахаш сий!
Лаьттар цхьаккха Ӏаьржа
уйла
Хьа лаьчашта унзар йий?

Фордал дехьа ба-кха
чӀоагӀа,
Дагакхоабаш Ӏаьржа дохк.
Хьо кхы сийрдагӀ боалаш
боагӀа,
Даькъал хилба хьо,
са мохк!

ДАУРБЕКОВ Борис

Вай байракх

Сийлахьча Ленина
Вайна никъ хьийхаб,
Сийрдача вахарга
Вай халкъаш дигад.
Кхоана, ээар шу даьлча,
Хургдар хьаьннад,
Коммунизме бодача
Наькъа тӀа даьхад.

Ленина наькъах
Йодаш я вай парти.
Социализман ГӀала
Из хьаяь яьннай...
Долхаш да вай дӀахо,
Беш воай сийлахьа болх...
Дуненна ховш да
Вай мича долх...

Сийлахьча Ленина
Хьаяьй вай парти,
Ленина байракха
Тешаме я из...

Грозный тахан. Первомайски улица тӀара 212 квартира йола цӀа.
Р. АУШЕВА сурт.

Спортивни хоамаш

ШАХМАТАШ

ДӀахо йодаш я шахматех йола республика чемпионат. Дика ловз В. Джанар — Алиев. АргӀанарча туре Ӏаьржача фигурашца цо эшавир Н. Мелькумянц. ХӀанз цун йиъ очко а йистеяланза цхьа парти а я.

Хьалхарча моттиге ва пхи очко йола А. Хаит. Ше мел ловзаьча партешка толам баьккхаб цо. Дика лайзар С. Паненко, цо эшавир В. Мовлатов. Лидерашта юкъе ва Р. Яндарбиев а.

М. МАЖИТОВ.

ВОЛЕЙБОЛ

«Урожай» ДСО спартакиада чотах производственни коллективай физкультурникашта юкъе волейболах йола яхьаш хилар. ВӀашагӀкхетараш чакхдаьлар Гудермесе, Аргуне, «Советская Россия» яхача совхозе, Сунженски района юртбоахама техникума спортивни зале.

Шоай зонашка котбаьлар «Родина», «Терек», «Алханчуртский» яхача совхозий физкультурникаш. Цар санна финале ловза бокъо лаьккхар «Новогрозненский» совхоза ПМК спортсменаша.

ГТО ЯХЬАШ

«Динамо» яхача стадионе ГТО яхьаш чакхъяьлар. Цига дакъа лоацаш яр дукхагӀйолча ший лоӀамеча спортивни обществай просвещене министерстван командаш. Физкультурникаш къовсабелар топ кхоссарах, перекладина тӀа хьалъайбаларах. 6 километр кроссах бовдарах. Кхалнаьха кросса дистанци шозза лоацагӀа яр.

Толам баьккхар просвещене министерства барт тайнача коллективо. ШоллагӀчеи кхоалагӀчеи моттигашка я «Буревестникеи», «Трудеи» ДСО командаш.

Т. СОКОЛОВА.

КӀАЛТОХАР

Московски областа Шатуры яхача городе «Труд» ДСО Российски Совета классически тайпара кӀалтохарах йола кагирхой чемпионат хилар. Цига дакъа лоацаш хилар вай мехкахой а.

Шоай дозал долча спортсменашта юкъе дото медалаш яьхар Албаков Русланеи Вараев Шамсудинеи. КхоалагӀча моттиге ва И. Ибрагимов.

М. ЭРЗИЕВ.

«Бехктокхам»

Спектаклах йола заметкаш

Нурадилов Ханпаший цӀерагӀча Нохч-ГӀалгӀай пачхьалкхен театра нохчий труппо оттаяьй КПСС XXVII съезда хетаяь спектакль. Цун ларде йижай Володарске Эдуарда «Бехктокхам» яха пьеса. Сенах лаьца дувц цо, малагӀа проблемаш я цо йоашхараш?

Шахте авари хиннай. Лаьттан кӀал висав виъ шахтер. Царна юкъе ва дукха ха йоаццаш пенсе вахачул тӀехьагӀа юха а шахте балха вена воккха саг. Цул совгӀа, гучадаьннад из силикоз яха лазар долаш волга а. Смена чакхйоаллаш хиннай из авари. Цудухьа ховш да царга яа хӀама йоацилга, мала хий дий ховш дац, хац уж дийна бий а. Уж кӀалхарбахара вӀашагӀъелла комисси я. Специалисташа тайп-тайпара варианташ ювц. Цу Ӏалаьмате чоалханеча хьалашка массанена тоъанзар денал, бакъда, шахта директора Игорь Артемьевича Белокона (РСФСР заслуженни артист М. Давлетмирзаев) мара къонахчал хиланзар ший вариант нийсагӀа я ала, шахтераш кӀалхарбахара де могар де а. Цига Ӏалаьмате эсала оамалаш гучайоах шахта керттерча инженера Севидова (Нохч-ГӀалгӀай АССР халкъа артист М. Дудаев), керттерча технолога (арт. М. Джандаров).

...Къаьнарча шахтера Коноваленкос директорага аьнна хиннад: кӀоаргга Ӏочуваьлча породаш йоакха лаьтта эттӀаш санна таташ хезад сона. Из бакъдий а цу гӀулакха сейсмикаша фу йоах хьажа а, аьнна шийна директоро тӀадиллар кхоачашда деш дитад Севидова. Цунах лаьца Белокона оал: «Со тийшавар цох, хӀаьта цунах тийша хиннад тахан хинна авари хилар е ца хилар». Иштта, цу аварена дукхагӀа бехке вар Дудаева турпал ва. Цу гӀулакха ше бехктокхаме озар кхераш, бӀарга тӀа бӀарг а оттабий шийца из къамаьл хиннадац оал цо. Из аьнна ца Ӏеш, ший бехк директора дӀатӀабилла гӀерташ цо хьовза ца еш цхьа киловзал а гуча ца боаккхаш цхьа тийшаболх а битац.

Из дерригa гучадаьннaчул тӀехьагӀа, кхы фу аргда а фу дергда а ца ховш, вехе, Давлетмирзаева турпала оал Севидовга: «Ший бехк кхычоа тӀабилла гӀертилга къоалдар санна во хӀама да. Со-м директор а саг а ва — массе хӀаман кӀал латта а везаш. Эггара вогӀа дар, хьо тийшача саго хьона тийшаболх бар, кхоачаш ца деш гӀулакх дитар. Байнараша хӀама аргдац. Бокнъалдар аьлча, сона Ӏалаьмате хала хет юхадийн а бенна, хьона юхьдухьал а этта цу хьа юхьмараш тӀа тугаш тоха цар йиш йоацаш».

Дукхача хана наха йицлургйоаца оамал кхолла ховш артист ва Дудаев Муса. Бакъда, укх спектакле ерригa ший говзал дӀатӀаяхийта Севидова сурт кхоллац актера. Цхьайолча хана хеталу, ахь дайна ший турпал визза хьа па хьокхаш, цунах къахеташ, цун уж харц а дегаза а оамалаш, аьлх хьекха тоалеш дола дитта санна, тоаеш, кӀаьдъе гӀерташ. зрителий судах из кӀалхарваккха гӀерташ актер волаш санна. Артиста бокъо я ший турпала дика оамалаш гойта, бакъда, укх спектакле дувцар кхыъкхы да. Цудухьа ший турпалца иштта кӀаьда хила артиста бокъо яц аьнна хет сона.

Давлетмирзаева вайна гойташ вола спектакла керттера турпал—шахта директор Белоконь тешаме саг а хьаьнала къахьегамхо а ва. Из актера дика хьа а хьокх. Ше деш мел дар саббаре ду артиста. Аьннар а де дагалаьцар а дизза кхоачашдеш вола саг ва цун директор. Визза кулгалхо а из волга дика гучадоакхх массови сценашка шахтерашца цун хулача вӀашагӀкхетараша. Аваре кӀалбита шахтераш кӀалхарбоахача Игорь Артемьевича гӀо де кийча ба уж моллагӀа хало шоашта тӀаотте а.

Из пьеса оттаяьча нохчий труппа керттерча режиссера Солцаев Мималта аьттув баьнаб спектакле доагӀаш дола психологически климат хьакхолла. ХьалхагӀа цо увттаяьча спектаклашка санна планатни, картинни йоацаш я массови а индивидуальни а сценаш, цу сценашка дакъа лоацача наьха хӀаране ший психологи а йолаш.

КӀоарга йоашх пьесо а спектакло а. хӀара саг нравственно цӀена, моллагӀча хьале нийсвеннав, аьнна бехктокхама кӀалхарвала ца гӀерташ хила веза яха тема. Оалаш ма дий, хало тӀаэттача хана оарцагӀвоагӀар хьа новкъост ва. Из экстремальни хьал нийсденнача хана, кхыметтел шахтай объединене генеральни директор В. С. Хромов а, (РСФСР, заслуженни артист Д. Омаев), Белокона вариант нийса хиннилга. цу шахтерех шиъ (царна юкъе из пенсионер а волаш) кӀалхарваккхалца фу хул хац аьнна хеташ, шийна страховка еш юстара латта гӀерт. Вокхаи аьттув баьннaчул тӀехьагӀа, из цунца бекъа кийча а ва. Артиста из дика хьахьокх спектакла финальни сцене ше къамаьл деш. Из позици йолаш ва шахта керттера лор Белянкин (Нохч-ГӀалгӀай АССР заслуженни артист А. Джамаев). Кхыметтел из а шийгара даьнна гӀалат директора тӀадилла гӀерташ хул. Бакъда, массаза а шахта директора аьттув балар ловш, цунна лалла ба шахтераш, партийни организаце секретарь Русанов (Нохч-ГӀалгӀай АССР заслуженни артист Ю. Идаев). Цар новкъостало гӀо ду Белокона, воха ца вохаш, дизза ший декхар кхоачашде. Бакъда, дерригa дика чакхдаьлча, кер чу къийла хало котъяьле, инфаркт хиле больнице вуг из. Цудухьа лакхе вай дийца Хромова телефонаца даьча къамаьлага ладувгӀар а цунна жоп лур а Белокона воӀ Виктор ва (арт. Х. Кутаев). Иштта пьеса авторо а театро а даь дика мел дар хьаллоацаш а из дӀаходахьа а кхуваш йоагӀа тӀехье кийча йолга гойт.

Производственни тема йоашхаш йолча пьесашка массаза нийслу безама треугольник. Укх спектакле а я из. Бакъда, кхыяр езаялийтара а цунна ший турпал А. И. Белоконь тӀехьавалийтара а бахьанаш лац автора. Из везаш а цунна мутӀахьа йолаш а я цун сесаг Лена (РСФСР засл. арт. Н. Хаджиева), цхьана бахаш ткъаь пхиъ шу а даьккхад цар, института тӀеххьара курс йоаккхаш воӀ а ва. Из безама треугольник юкъейоалаеш автор а театр а ала гӀерт: цхьацца дола кхоачамбоацараш доацаш шахта директор а вац. Бакъда, цунах тоъам хилац, уж проблемаш сюжетаца кийчъяь хьахьокхаш ца хилча. Уж безама сценаш юкъера дӀаяхача а ца талхаш юсаргйолаш я спектакль. Цудухьа вай бакъ а ву, из кхалсаг езаеннача дийнахьа денз сои нанеи хӀара денна Ӏехадеш лийннав хьо, кхычо хьайна баь тийшаболх ла магац хьона, цул дикагӀа дац Ӏа тхоца леладер а, аьнна даьх бехк боаккхаш вола цун воӀ.

ТӀеххьарча финальни сцене хулача къамаьло хьахьокх, из тайпа харц хӀама шийгара ца гойташ Виктора ший вахар дӀахохьоргхилар. ХӀаьта из кӀезига хӀама а дац.

Эпизодически ролаш ловзаеш йолча актераша а дукхача хана дагалаттаргдола сурт-сибаташ кхолл.

Б. АБАДИЕВ.

Редактор
О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

БАЗОРКИН Идрис

ЛИР ДОАГА ЗАМА

Бакински трасса тӀара Назране бодача новкъа дӀалестар тхо. Хьалхашка уллар хоза город. Укхаза да пхезза вӀаштӀарадаь цӀенош, теле а радио а вышка, «Электроинструмент» завод, трикотажни фабрика, кхыйола предприятеш. Тха магашна тӀехьаькх кердача районни больница корпусашта юкхе гӀолла.

ГОРОДА юккъе я парте райкома керда здани. Даьхе бахьан байна тӀамахой биц ца балийтара яь мемориальни комплекс. Цун Ӏаьржача Ӏоакъаш тӀа я Даьхе бахьаншоай синош дӀаденнача 850 саг совгӀача района гражданий тайпан цӀераш. Цхьаккха а вицвеннавац, цхьаккха а дицденнадац! Цига ба Ӏами культура ЦӀаи. Цунна юххерча майдан тӀа латт итташ автомашинаш. Парте обкома хьалхарча секретара В. К. Фотеева дӀалу Наьсарен района, цо 1985 шера цхьайтталагӀча пятилетке а болх дика барах хьожаяь РСФСР Министрий Совета, ВЦСПС карара-карала ЦӀе байракх.

Йоккхача зала лакхача тховна кӀал тӀоараш детт, хӀаьта сона дагаух къаьна культура ЦӀа, цун лоха тхов, чӀормадаьнна хинна цун овкъара бесара пенаш, улица тӀа аравоалаш ниӀ а йолаш хинна цун зӀаммига сцена. Отар санна хӀама яр из. ХӀанзара культура ЦӀагӀа я мел эшачунца Ӏалашъяь 650 моттиг йола зал, гонахьа гримуборнеш а йолаш паргӀата сцена. Самодеятельни меттел, профессиональни коллективашка а хийцца болх булургба цига. Амма керттердар цуи нах ба. Дерригача гӀулакхаш тӀа ба дийша баьнна специалисташи шоай гӀулакха энтузиасташи.

Тахан цу зале чуухараш хьалха хинна нах бац. Уж бац дербат даьча кӀайча кхакхай кетараш тӀа Ӏоухкаш шалташ а йолаш хиннарашта тара. Уж бац моашоех а хьерчаш тебе баьгӀа лоаман кхалнах, уж ба хӀанзарча ханара хоза баракъаш тӀадувха куц дола нах.

Царна тӀалатта декхар да шоай город, шоай район. цун промышленности юрта боахами парте кердача пятилеткa новкъа кхы а йоккхагӀча лакхаленашка бигар.

ХӀАЬТА из сийлахьа декхар кхоачаш а дергда, хӀана аьлча, чӀоагӀа лакхбеннаб наьха политически сакхетам, моральни боарам, цар говзал.

Наьсархошта хов, шоай вахара боарам шоай къахьегама овсарленах тийша болга. Цунах нах дӀакхетабара тӀаберзабаь ба районни партийни организаце беш бола берригa политически а организаторски а болх. Из хьагойт дӀаяхача пятилетке района къахьегамхошта карагӀдаьннача гӀулакхаша.

Лаьтта лeладу культура лакхъяра, халача балхашта механизаци яра, пайдане методаши бригадни подряди шерра юкъеяхьара чотагӀа, ка бола ялат, шекара свеклаш, коартолаш, кхыйола продукци дукхагӀа яккха лерхӀ цар укх пятилетке. Цу балха юкъе дакъа лоацаргда 18 эзар дешархочо а. ХӀаьта революци хилалехьа ерригача Назрановски округе а мича хиннай 50 саго дешаш ши класс йола цхьа школа-интернат мара. Цу чу деша а йиш яцар хьал дарий берий мара.

30-ча шерашка а тӀехьа Ӏалаьмате унзара сурт долаш яр вай башха дукха ца хинна школаш: чӀормадаьнна пенаш, ладар чууха тховнаш, деха кизгаш, зӀамига а готта а классаш. ДогӀа дийлхача гуйран дийнахьа, берзана когаш а болаш долча бераша сов дукха хотташ чукхехье, наӀараш дӀа а ца къовлалуш хулар школа. Пишкашка чопаш а беш дадар. хьалуш йӀовхал а йоацаш дола тӀаьда дос. ТӀаювхаш полтоши кетараши, тӀатохкаш кийнаш а йолаш багӀаш хулар дешархойи хьехархойи.

...Дукха ха йоаццаш со хилар Яндарерча № 1 йолча школе. ВӀалла дага ца хиннача тайпара сатийна яр цу чу. Дешаш 400 бер дола хьалхара смена чакхъяьнаяр. ШоллагӀча смене занятеш хул духхьал цхьоалагӀча йиъ класса, цар дешархой а. Шоаш дешаш болча классашка чубахабар, уборщицаш шоай кхоачамца — ведаращца, новращца, швабраща — дергдар фуд ца ховш латтар. Массанахьа цӀена яр, тахан хьекхача санна къегаш да басар хьекхача коридорий а классий а пенаш, цхьа моттиг яц сек даькха, бӀехъяь. ХӀаьта цига ремонт ца ю кхо шу да!

ДӀачудолх тхо эрсий меттен литературан кабинете. Укхаза а госпитале санна цӀена я. Шаькъа Ӏодаха Ӏатта, дилла алап, урсаца лич баькха моттиг яц дешархой парташ тӀа. 15 шу дизад уж латта. Пенех хьалъэхка дада яздархой портреташ. Ишкапашка я школьни дешара программах эшаш долча книжкай комплекташ. Уж библиотекера хьакхахьа дезаш дац. Тархеш тӀа яда кепайоазон тӀа царех араювлаш йола материалаш дешархоша яздаь дикагӀа дола йоазон балхаш тӀадола тетрадаш. Царна юкъе ба республике хьалхара моттиги Ерригсоюзни конкурсе кхоалагӀа моттиги хьожаяь Ленинах бола болх а. Яздаь варгвац фойерча Ленина цӀенолкарча. КИД-рча бӀаьш йолча чӀоагӀгӀа теркам тӀаьзача экспонатехи изреченеехи, Ӏилманхой, космонавтий, шоай школа йистеькха болча хьехархой портретех латтача ерригача выставочни материалех.

КИДовцаша, цӀеча лар йоахараша лехай Сийлахь-боккха Даймехкa тӀом лаьттача деношка Яндаре хиннача госпитале ба а байна, цу юрта юххерча гув тӀа дӀабехкача Советски Эскара тӀемахой 70 сага цӀи. Цар гаргара нах баьхкабар вежарий кашамашка, укхаза хоза тӀайийцар уж КИДовцашен юрта бахача нахен.

Царга гӀолла хайнад Софията ший воша — Дотмурзиев Ахьмад, Александр Невске орден юкъе а йолаш, 19 правительственни совгӀат хинна капитан, мича вийнав а дӀавеллав а. Памятник дегӀад цунна Бердичев яхача городе. Хетаргахьа, Назране а дергда шоай турпала мехкахочун цӀи наха йицлургйоаца хӀама. Ший турпалаш бовзаш хила деза халкъ.

Школа КИДовцаша бувзам лоаттабу Чермен яхача юрта школацеи город Орджоникидзерча № 25 йолча школацеи.

Школа директор йолча Хашагульгова Софията чӀоагӀгӀа хьамсара ба ший дешархой. Цо дувц, хьалха цу школа директор хинна ший мар, из хьайийллача хьалхарча кхаь шера, деша ухача берашта, уж цӀено лелаеш а школа сий деш а хилийтара хьехар деш, хӀара Ӏурра-Ӏурра школа наӀарга мишта лаьттар. Цу гӀулакхо кхетам белар берашта. Цунах цар традици, вахара-лелара норма хилар. хӀаьта хӀанз дешархоша шоаш лораю порядок, лертӀара ваьннар соцаву.

Пятилеткай общественно-экономически толамаш шоаш а боккха низ ба, амма керттердар да керда знанеш, керда мировоззрени, къахьегама маӀан кердача тайпара кхетадеш бола нах хилар...

Гургал техар. Переменах арабаьлар цхьоалагӀча класса дешархой. Цхьабараш башха гӀар а тата а доацаш, шорттига ловза болабелар, вожаш вай школашка наггахьа мара гуш йоацача бомбеткаш тӀа салоӀаш багӀар. Царна бӀарахьежаш хьалхашка эттар сона цар 21-ча бӀаьшерене — вай дегаондалони кхоанени — хургдолча вахара сурт.

КЕРТА чу дог хьесташ йола уйлаш а йолаш, Софиятаца, цун хьехархошца, дешархошца хиннача къамаьлаша, цун школа цецваьккха а волаш, цӀаводаш, дагадехар сона, город Назрана эггара доккхагӀа дола кердадар, дукха ха йоацаш болх бе йолаенна цар районни больница бӀаргаго.

Уж я цхьайтта отделени чуйола пхезза вӀаштӀараль пхи корпус. Ираза, кӀезига аха вийзав са дарба дайта больницешка. ХӀаьта а со хиннав Москван, Грозне, Орджоникидзе больницешка, операци яь иллав Софе — Болгаре медицински Ӏилмай Академе больнице. Амма Назранерча больнице сайна бӀаргадайнараша чӀоагӀгӀа гӀадвигар со, хӀана аьлча, дика йоакхо яь бар цига маьнгеш тӀа бадаш, холлашкей пропедурни кабинеташкей гӀолла лелаш сона байна са мехкахой.

Больница дагайохийт эггара дикагӀа йола гостиница. ЦӀена я коридорашка, салоӀача цӀеношка, палаташка, массанахьа дадаш да кӀувсаши дорожкаши. Дукха я декоративни зизаш гаьнаш, холлашка латташ я бос бола телевизораш, пенех доахк картинаш, столовешка латташ дика мебель я. Массанахьа а шортта сердали йӀовхали я. Ӏалаьмате хоза кийчъяь я процедурни кабинеташ, физиотерапевтически, хирургически, реанимационни отделенеш, эндоскопически кабинет Ӏалашъяь я хӀанзарча ханарча эггара кердагӀа йолча аппаратурацеи медицински мебелацеи.

Са къамаьлаш хилар итташ болча унахошца. Берригаш а партенеи правительстванеи баркал оалаш, больница кулгалхошта, лорашта, шоашта гӀулакх деча персонала раьза болаш бар.

Больнице сона хьалхаяьнна лийннар яр, хӀара унахо вовзаш хинна йоккхагӀа йола медицински йиша Муталиева Лида. Со цунга дӀа а венна, кхы а керда мебель я вахар керттера лор Котиев Мовли. ХӀаьта из юхакхаьчача, тхо вӀашагӀкхийтар коа — из, со, поликлиника керттера лор Чемурзиев, хирургически отделене заведующи Омархаджаев, берий отделене заведующи Ужахов, кхыбараш. Цигга йийцар цар шикхо ди хьалха операци яь во хьал долаш йола йиӀиг.

ЙиӀиг дикагӀа хиннай, аьлар хирурга. Из шоай дезалхо волаш санна, гӀадбаха, бӀаргаш сийрдадаьнна бар лораш. ХӀаьта из дар цу бӀарччача дийнахьа эггара чӀоагӀагӀа са теркам тӀаьза хӀама. Аз кхетадир, из коллектив уйлаш цхьатарра йолаш а дерригне корта сага вахар лерхӀаш а хилар. Аз кхетадир, цу лораша сага унахцӀенон, тахан а кхоана а вай обществана эггара лоархӀамегӀа дола хӀама дола саг ше бахьан даим шоай низ ца кхобеш къовсам лоаттабергхилар.

ТӀаккха тийшар со: бакъда, парте XXVII съезда рапорт луш дувца хӀамаш а бувца нах а болаш я Назрановски район!

ТЕЛЕВИДЕНИ

25 ФЕВРАЛЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.40 — «Лаьтта вай цаӀ да». Документальни фильма премьера.
9.05 — П. Чайковский. № 4 йола симфони.
9.50 КПСС XXVII съезд хьаеллар. Кремлевски съездий Дворецера трансляци. Инстедаьлча — А. Бородин. № 2 йола симфони.
15.20 — Фильм — бераштa. «Мандат».
16.45 — «Илли са дег чу да». Киноконцерт.
17.30 — «Аз илли оал, са Даймохк». Поэтически компози.
17.50 — «Иллешка кулгаш лацийта». Концерт.
18.15 — Вай коммунизм хьалъеш доахи. КПСС съезда хетаяь Центральни выставочни зале Ерригсоюзни художественни выставка. Репортаж.
18.55 — «ДоттагӀлен го». Союзни республикай халкъа коллективий выступлени.
19.40 — «Чин доацар». Телевизионни кхо сери йолча художественни фильма премьера, 2-гӀа сери.
21.00 — «Ха».
22.30 — Искусствай говзанчаш — Ленински преме лауреаташ — КПСС XXVII съезда делегаташта. Концерт.

II ПРОГРАММА

8.00 — «Хьаваьнна моттиг берал». А. Платонов — «КхушвоагӀача хана».
9.05 — П. Чайковский. № 4 йола симфони.
9.50 — КПСС XXVII съезд хьаеллар. Кремлевски Съездий Дворецера трансляци. Инстедаьлча — А. Бородин. № 2 йола симфони.
18.00 — «Кердадараш».
18.15 — «Ритмически гимнастика».
18.50 — «Нохч - ГӀалгӀайчен ди».
19.10 — «Парте байракх». Документальни фильм.
19.30 — «Парти — вай рулевой». Литературно - музыкальни композици. Хетаю КПСС XXVII съезда (нохчий меттала).
20.00 — Бийса даькъала хийла шун, бераш! «Волшебный клад». Мультипликационни фильм. 1-гӀа сери.
20.15 — В. Маяковске поэзи.
21.00 — «Ха».
22.30 — Фильм — XI Ерригсоюзни телевизионни фильмай фестивала призер «Тенина дола ага илли» (Свердловск).

26 ФЕВРАЛЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.50 — В. Гаврилин. Диъ кулгаца локхача фортепьяно лаьрхӀа зарисовкаш.
9.15 — «Чин доацар». Кхо сери йола телевизионни фильм. 1-гӀа сери.
10.30 — КПСС XXVII съезде.
10.45 — ДӀалокх домбрай дуэто — Л. Вахрушеваси В. Зеленыйси. Красноярскера передача.
11.05 — «Экипаж». Телевизионни документальни фильма премьера.
14.30 — КПСС XXVII съезде.
15.00 — «Советски сага». Телевизионни документальни фильмаш: «Оганерага бода никъ», «Моден экспериментн», «Курорт «Сергиевские минеральные воды».
15.55 — «Интернационал». Дунен халкъашта юкъерча пролетарски гимнах.
16.20 — Ленингара Ӏомавала. «В. И. Ленина Кремлера кабинети квартиреи». Музей экскурси.
16.55 — В. Кикта. «Эрсий миниатюраш».
17.15 — «Ӏилмеи вахари».
17.45 — С. Прокофьев. № 3 йола концерт. Фортепьяно оркестраца.
18.15 — КПСС XXVII съезда дневник.
19.00 — «Ӏан догамаш». СССР халкъий иллеши халхараши.
19.20 — «Дунен кагирхойи».
19.55 — «Чин доацар». Телевизионни кхо сери йола художественни фильм. 3-гӀа сери.
21.00 — «Ха».
22.00 — «Музыкальни сайренийн оагӀонаш». Телевизионни концерт.
23.10 — «Тахан дунен тӀа».

II ПРОГРАММА

8.00 — Ӏуйранара гимнастика.
8.15 — «Къулбаседе йола разведка». Телевизионни документальни фильм.
8.35, 9.35 — Географи. 7-гӀа класс.
9.05, 12.55 — Немций мотт. Ӏомабу. 2-гӀа шу.
10.05 — «Деза гӀуланх». Телевизионни журнал.
10.35, 11.40 — Музыка. 1-гӀа класс. П. И. Чайковский. «Шера ханаш».
11.05 — «Човлхане доаца — чоалхане баькъдараш». Дашта-новешта телевизионни журнал.
12.10 — Г. Бакланов. Произведеней оагӀонашка гӀолла.
13.25 — СССР Ӏилмай академи — КПСС XXVII съезда.
14.25 — Дезале этикеи психологи, 6-гӀа передача.
17.00 — Халкъа тӀах ожама экран (гӀалгӀай меттала).
17.15 — Шун книжки полка тӀа. А. Бисултанов. «ЦӀа, нух, цӀи» (нохчий меттала).
17.30 — Киножурнал.
17.40 — Вай — интернационалисташ» (нохчий меттала).
18.00 — «Кердадараш».

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместителa — 2-85-07; бехктокхама секретара — 2-84-68; отделий: партийни вахара — 2-54-04; промышленностен транспортен — 2-65-01; юрта боахама — 2-47-84; культура — 2-64-75; письмой — 2-85-64, корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора—2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-65-01; сельского хозяйства — 2-47-84; культуры — 2-64-75; писем — 2-85-64; корректорская — 2-89-88.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи деношка

СФ00037. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 805.